

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

9. заседание

Вторникъ, 11 ноемврий 1941 г.

(Открито въ 16 ч. 50 м.)

Председателствувалъ подпредседателъ Никола Захариевъ. Секретари: Атанасъ Цвѣтковъ и Георги Михайловъ.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

Съобщения:

Отпуски 109

По дневния редъ:

Предложение за одобрение XXV постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 21 августъ 1941 г., протоколъ № 139, относно възлагането на Българската земеделска и кооперативна банка да закупи отъ французкото дружество на минитъ при „Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, около 2.000 тона медна руда и пр. (Приемане) . . . 109

Законопроекти: 1. За сключване заемъ въ размѣръ на 200.000.000 л. отъ Българската земеделска и

кооперативна банка за нуждитъ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти (Първо и второ четене) 111, 112
2. За поправка на § 1 и за тълкуване на таблицата къмъ сѣщия параграфъ отъ закона за измѣнение и допълнение на членове 2, 5 и 43 отъ закона за данъка върху имоти, придобити по безвъзмезденъ начинъ (Първо и второ четене) 113
Проектоотговоръ на тронното слово (Първо четене — разискване) 114
Говорили: Д. Пешевъ 115
Д-ръ П. Шишковъ 123
Дневенъ редъ за следващото заседание 128

Председателствувашъ Никола Захариевъ: (Звъни) При-
съствуватъ необходимото число народни представители.
Откривамъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Александъръ Гатевъ, Александъръ Радоловъ, Ангелъ Вълчевъ, Василь Чобановъ, Василь Велчевъ, Георги п. Стефановъ, Георги Стояновъ, Деню Чолаковъ, Дичо Тодоровъ, Дончо Узун-
новъ, Еню Клянтевъ, Иванъ Минковъ, инж.-арх. Иванъ Гър-
ковъ, Иванъ Керемидчиевъ, Маринъ Грозевъ, Маринъ Тютюн-
джиевъ, Матю Ивановъ, Минчо Ковачевъ, Никола Лого-
фетовъ, Николай Султановъ, Петъръ Марковъ, Петъръ Са-
вовъ, Светославъ Славовъ, Светославъ Павловъ, Си-
меонъ Симеоновъ, Симеонъ Кировъ, Спасъ Мариновъ,
Стефанъ Керкenezовъ и Цеко Дамьяновъ).

Председателството е разрешило отпущъ на следнитѣ
да народни представители:

Иванъ Петровъ Недѣлковъ — 1 день;
Инж.-арх. Иванъ Гърковъ — 1 день;
Александъръ Радоловъ — 4 дни;
Василь Велчевъ — 4 дни;
Дичо Тодоровъ — 1 день;
Иванъ Керемидчиевъ — 3 дни;
Матю Ивановъ — 4 дни;
Маринъ Тютюнджиевъ — 1 день;
Николай Султановъ — 1 день;
Д-ръ Петъръ Шишковъ — 1 день;
Петъръ Марковъ — 4 дни;
Симеонъ Симеоновъ — 4 дни;
Симеонъ Кировъ — 2 дена, и
Цеко Вълчевъ — 1 день.
Минаваме на дневния редъ — точка първа:

Одобрение на проекторешението за одобрение XXV
постановление на Министерския съветъ, взето въ заседа-
нието му отъ 21 августъ 1941 г., протоколъ № 139, относно
възлагането на Българската земеделска и кооперативна
банка да закупи 2.000 тона медна руда.

Които приематъ да се прочетатъ само мотивитѣ къмъ
проекторешението, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство,
Събранието приема.

Моля г-на секретаря да докладва.

Секретаръ Димитъръ Андреевъ: (Чете)

„М О Т И В И

къмъ проекторешението за одобрение на XXV поста-
новление на Министерския съветъ, взето въ заседанието
му отъ 21 августъ 1941 г., протоколъ № 139, относно въз-
лагането на Българската земеделска и кооперативна банка
да закупи отъ французкото дружество на минитъ при
„Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, около
2.000 тона медна руда и да продаде така закупената руда
на „Норддойче Афинери“ въ Хамбургъ, съгласно сключе-
нитѣ между Българската земеделска и кооперативна банка
и поменатитѣ две фирми на 14 юлий 1941 г. договори,
които се тоже одобряватъ.

Г-да народни представители! Вследствие настѣпчилитѣ
международни събития, количествата синъ камъкъ въ стра-
ната за нуждитѣ на земедѣлието бѣха се привѣршили.

Единствената възможность за доставката на синъ ка-
мъкъ отъ чужбина се удаде, следъ като се пое задълже-
ние, срещу внесенния синъ камъкъ да бѣде изнесена
медна руда.

Поради това Българската земеделска и кооперативна
банка сключи съ французкото дружество на минитъ при
„Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, и съ
„Норддойче Афинери“ въ Хамбургъ договори, съгласно
които Българската земеделска и кооперативна банка за-
купува отъ дружество „Луда Яна“ около 2.000 тона медна
руда и продава сѣщата на „Норддойче Афинери“ въ
Хамбургъ — като компенсация за внесенния въ страната
синъ камъкъ.

Като ви излагамъ горното, честь имамъ да ви помѣля,
г-да народни представители, да разгледате и гласувате
тукъ приложеното проекторешение

Гр. София, 3 ноемврий 1941 г.

Министъръ на търговията, промишленостъ и труда:
Д-ръ Сл. Заговоръ“

(Ето текстът на проекторешението и договорът:

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

За одобрение XXV постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 21 август 1941 г., протокол № 139, относно възлагането на Българската земеделска и кооперативна банка да закупи от французкото дружество на минит при „Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, около 2.000 тона медна руда и да продаде така закупената руда на „Норддойче Афинери“ в Хамбург, съгласно сключенит между Българската земеделска и кооперативна банка и поменатит две фирми на 14 юлий 1941 г. договори, които се тоже одобряват.

Одобрява се XXV постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 21 август 1941 г., протокол № 139, както следва:

1. Възлага се на Българската земеделска и кооперативна банка да закупи от французкото дружество на минит при „Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, около 2.000 тона медна руда и да продаде така закупената руда на „Норддойче Афинери“ в Хамбург, съгласно сключенит между Българската земеделска и кооперативна банка и поменатит две фирми на 14 юлий 1941 г. договори, които се тоже одобряват.

2. Одобрява се, Българската земеделска и кооперативна банка да калкулира загубата, която ще се реализира от горната покупко-продажба в цената на доставения 700 тона син камък от I югославянско акционерно дружество за химическа индустрия „Зорка“, съгласно сключения с него договор от 12 май 1941 г.

3. Освобождават се от герб и от всички държавни и общински такси, облози, мита, бери, данъци, включително и отъзи по членове 10 и 23 от закона за данъка върху приходит и пр.:

а) сключенит от Българската земеделска и кооперативна банка на 14 юлий 1941 г. договори с французкото дружество на минит при „Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, и „Норддойче Афинери“ в Хамбург, за покупката и продажбата на около 2.000 тона медна руда;

б) предприятията в връзка с договорит по точка „а“ и всички книжа и документи, свързани с тѣзи предприятия, и

в) предприятията и свързанит с тѣх книжа и документи по възлагането и извършването транспорта на закупената и продадена от Българската земеделска и кооперативна банка медна руда по договорит по точка „а“ от български железопътни товарни гари до Хамбург.

4. Възлага се на Министерството на търговията, промишлеността и труда, респективно на Дирекцията на природнит богатства при същото министерство, да установи чрез компетентен свой орган контрола върху минит на французкото дружество при мини „Луда Яна“, акционерно дружество, с оглед същото дружество да засили производството, за да изпълни договорнит си задължения както към държавата, така също и към Българската земеделска и кооперативна банка по доставката на медна руда.

Възлага се на същото министерство, респективно на Дирекцията на природнит богатства, да посочи на Българската земеделска и кооперативна банка една германска лаборатория — специалистка, която да бъде натоварена от банката да участва при вземането на проби от медната руда за анализа и при извършването на анализата.

5. Възлага се на Дирекцията на гражданската мобилизация да даде пълно съдействие на французкото дружество на минит при „Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София, относно осигуряване възможността за последното да разполага с работници и превозни средства за рудата.

6. Задължава се Главната дирекция на железницит да постави на разположение на французкото дружество на минит при „Луда Яна“, при поискване от последното, необходимит вагони за превоза на медната руда, както и да дава евентуално съответни удобни места при железопътни гари за складиране на медната руда до натоварването ѝ в вагони.

ДОГОВОР

между Българската земеделска и кооперативна банка — София, ул. Иванъ Вазовъ № 1, и „Норддойче Афинери“ — Хамбург, Алстертерасе 2.

Българската земеделска и кооперативна банка в София продава на „Норддойче Афинери“ в Хамбург медни руди по следващит условия:

Предметъ и количество:

Около 2.000 тона медни руди, с минимално съдържание 175 тона добиваема медь, от минит „Луда Яна“, с размери на парчетата руда максимум 25 см. в диаметър и с приблизително следното съдържание:

8 — 12%	Cu
32 — 38%	SiO ₂
25 — 30%	Fe
25 — 30%	S
0.15 — 1.5	As
6 — 9 гр.	злато на тонъ
50 — 100 гр.	сребро на тонъ
1.15%	Al ₂ O ₃

Ако от горепосочената анализа се явят отклонения, които увеличават разходит по топнето, цената за рудата, респективно отбивът за възнаграждението за топнето, се съответно измѣняват.

Доставяне:

Доставянето става франко заводъ на „Норддойче Афинери“ в Хамбург, при което отправянето ще трѣбва да стане в Ломъ най-късно до края на м. октомври, като продължение на продаденит по-рано 5-6 хиляди тона.

Цена:

Заплаща се медното съдържание минус 1.3 единици по цена Рм. 900 — за 1.000 кгр.

Съдържанието от злато се връща обратно франко завода на „Норддойче Афинери“, минус 1 грамъ на 1.000 кгр. сухъ материал, срещу такса за обратното връщане Рм 100 — за килограмъ.

Съдържанието от сребро, минус 30 грама на 1.000 кгр. сухъ материал, се заплаща по цена Рм 25 — за килограмъ.

Отбивъ за топнето:

Рм 17 — за 1.000 кгр. сухъ материал;

Рм 150 — за 1.000 кгр. заплатимо съдържание на медь.

Губи за вредни съставни части:

На „Норддойче Афинери“ се одобряват за всѣки килограмъ арсенъ плюсъ антимонъ, до максимално съдържание 1.75% As + Sb следъ приспадане толерансъ отъ 0.3% As + Sb — Рм 0.45.

Иначе рудата практически е свободна от вредни съставни части.

Претегляне, определяне влагата и вземането мостри:

Се извършват в заводит на „Норддойче Афинери“ в Хамбург. Продавачът може да бъде представляван, на негови собствени разноски, при действията по приемането от единъ одобрен от купувача заклетъ вземач на мостри.

Определянето на влагата се предприема при 100° С.

Разходит за претеглянето и за мострирането остават в тежест на купувача.

От всѣка партия се приготвяват по 6 мостри, които се запечатват от представителя на продавача и от купувача. Две мостри получава продавачът, две купувачът и две се запазват за евентуални арбитражни анализи.

Размѣна на анализи:

Както обикновено прието — в единъ предварително определенъ день в София. Представителът на „Норддойче“, г-нъ д-ръ Х. Раушеръ, ще размѣни на единъ предварително определенъ день даннит на „Норддойче Афинери“ с Българската земеделска и кооперативна банка.

Разлики до:

0.3%	Cu
15 гр.	сребро на тонъ
0.25 гр.	злато на тонъ
0.2%	As
0.2%	Sb

се подѣлят. При по-големъ разлики трѣбва да се направи арбитражна анализа от държавната минна лаборатория на града Хамбург — Държавна минна лаборатория, Хамбург 1. Следъ това срѣдният от тритъ резултати е мѣрдавенъ.

Разходитъ за арбитражната анализа оставатъ въ тежестта на загубилата страна.

Плщане:

За всъка доставена партида отъ 250 тона, веднага следъ пристигането на съобщението за натоварването, отъ страна на „Норддойче Афинери“ ще се направи отчитане на базата на посоченото отъ мината минимално медно съдържание:

80% отъ сумитъ по ситкитъ се одобряватъ веднага по германо-българския клирингъ.

Уреждането на остатъка — веднага следъ като сж налице мѣродавнитъ резултати за окончателното съдържание на рудата.

Гр. София, 14 юлий 1941 г.

Българска земеделска и кооперативна банка

Администраторъ: (п) Ат. Капаровъ

Управителъ: (п) Н. Тодоровъ

„Норддойче Афинери“: (п) Айтелъ

ДОГОВОРЪ

Днесъ, 14 юлий 1941 г., въ гр. София, между Българската земеделска и кооперативна банка, наричана за краткостъ по-нататкъ „банката“, отъ една страна, и французкото дружество на минитъ „Луда Яна“ — акционерно дружество, София, наричано за краткостъ по-нататкъ въ договора само „Луда Яна“, отъ друга страна, се сключи настоящиятъ договоръ за следното:

1. „Луда Яна“ се задължава да достави на „банката“ едно количество медна руда отъ 2.000 тона отъ минитъ си въ Панагюрско, при максимална голѣмина на парчетата руда 25 см. въ диаметъръ и при приблизително следното съдържание:

8 — 12% Cu
32 — 38% SiO₂
25 — 30% Fe
25 — 30% S
0.15 — 1.5% As
6 — 9 g. Au на 1.000 кгр.
50 — 100 g. Ag на 1.000 кгр.
1-15% Al₂O₃

2. Въ случай че медното съдържание въ доставенитъ 2.000 тона медна руда не би дало възможностъ да се получатъ 175 тона чиста медь, „Луда Яна“ се задължава да достави допълнително количество медна руда, за да може да се получи отъ всичката доставена руда 175 тона чиста медь.

3. Доставка ще се извърши франко вагонъ гаритъ Панагюрище, Смилецъ или Пазарджикъ най-късно до края на месецъ октомврий 1941 г., като половината количество медна руда се достави презъ месецъ септемврий настоящата година, а другата половина презъ м. октомврий настоящата година.

4. „Банката“ ще заплаща на „Луда Яна“ за всѣки доставенъ тонъ медна руда, франко вагонъ на упоменатитъ въ точка 2 гари, неизмѣнно по следната формула:

$$V = \frac{0.93 \times T \times 68.200 \times 0.991}{100}$$

въ която:

V = цената на единъ тонъ медна руда въ лева;

T = процента на медьта въ единъ тонъ руда;

68.200 = цената на единъ тонъ медь, по която „Луда Яна“ я продава на държавата съгласно сключения съ нея договоръ за количествата надъ 30 тона медь месечно.

Отъ получената по горната формула стойностъ на рудата се приспада за всѣки тонъ медна руда по 1.140 (хиляда сто и четиридесетъ) лева, отговаряща на срѣднитъ разходи, които „Луда Яна“ плаща за транспорта на рудата до мини „Боръ“ въ Югославия, за металургическото преработване, както и за транспорта на получената медь отъ мини „Боръ“ до гр. София.

5. Плащането ще става въ София срещу представяне на следнитъ документи:

а) преписъ отъ товарителница отъ съответната желѣзопѣтна гара, посоченото въ която тегло да бѣде мѣродавно за плащане;

б) удостоверение отъ съответната митница за направения отъ последната анализъ за процентното съдържание на медьта въ рудата. Въ случай че разликата между митническата анализа и тая на продавача бѣде повече отъ 0.5%, то мѣродавна за плащане остава контролната анализа.

Въ това удостоверение се отбелязватъ нумерата на вагонитъ, отъ които е взета пробата;

в) по отиснение на златото и среброто плащането се извършва въз основа на издадено удостоверение отъ лабораторията при Дирекцията на природнитъ богатства, която извършва анализа по изпратенитъ ѝ отъ съответната митница срѣдни проби, следъ като същата митница е направила анализа за съдържанието на медь въ рудата.

Въ издаденото отъ лабораторията при Дирекцията на природнитъ богатства удостоверение, досежно съдържание на злато и сребро въ рудата, се отбелязватъ сѣщо така нумерата на вагонитъ, отъ които е взета срѣдната проба.

Отъ посоченото въ анализа количество злато и сребро ще се изплаща на „Луда Яна“ само 95%, като половината отъ златото се изплаща веднага по условията, които „Луда Яна“ и Българската народна банка сж уговорили въ специалното си за това споразумение, другата половина отъ златото се предава на „Луда Яна“, щомъ като „Банката“ го получи отъ Германия, а среброто се заплаща по курса на деня на Българската народна банка веднага.

6. Условията между „Луда Яна“ и „Банката“, установени въ сключения на 15 февруарий 1941 г. договоръ за доставката на електролитната медь срещу доставката на синь камъкъ, досежно използването на полученитъ суми въ лева срещу продажбата на медна руда, оставатъ въ сила и за настоящата сдѣлка.

7. Вземането на пробнитъ анализи отъ съответнитъ митници за установяване на медьта, златото и среброто въ рудата ще става по установения редъ, т. е. една проба се взема за митницата, една проба се дава на доставчика и една проба остава запечатана и служи за контрола.

8. „Луда Яна“ се задължава да увеличи производството си съ огледъ да достави уговореното въ настоящия договоръ количество медна руда извънъ ангажиментитъ, които тя е посла къмъ държавата (1.200 тона електролитна медь за една година).

Въ случай, обаче, че това би било за „Луда Яна“ невъзможно, то тя се освобождава за съответното количество медна руда, респективно електролитна медь, отъ ангажиментитъ къмъ държавата.

9. Настоящиятъ договоръ влиза въ сила следъ одобрението му отъ Министерския съветъ.

Българска земеделска и кооперативна банка:

Управителъ: (п) Н. Тодоровъ

Администраторъ: (п) Ат. Капаровъ

Французко дружество на минитъ при „Луда Яна“, акционерно дружество, агенция София:

(п) Сифръ)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които одобряватъ проекторешението за одобрение XXV постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 21 августъ 1941 г., протоколъ № 139, относно възлагането на Българската земеделска и кооперативна банка да закупи 2.000 тона медна руда, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Точка втора отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за сключване заемъ въ размѣръ на 200.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка за нужди на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Които приематъ да се прочетатъ само мотивитъ къмъ законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Димитъръ Андреевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за сключване заемъ въ размѣръ на 200.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка за нужди на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Г-да народни представители! За една земеделска страна земеделскитъ училища, които подготвятъ просвѣтени и вещи рѣководители на стопанския животъ, сж отъ първо степенно значение. Тѣ сж едно отъ най-мощнитъ и сигурни срѣдства за ускоряване и улесняване на земеделско-стопанския напредѣкъ и повдигане културния уровень на селото.

По-голѣмо благосъстояние на земеделското население и по-добъръ животъ въ българския селски домъ може да се очакватъ само тогава, когато, наредъ съ мѣроприятията

отъ технически и организационен характер, които държавата провежда за тази цел, се полагат и системни грижи за даване земеделска просвета на подрастващото и на възрастното население. А за това е нужна една здрава и целесъобразна организация на земеделското образование — на земеделските училища въ страната.

За подготовка на селските младежи и девички като бъдещи стопани и домакини днес въ страната работят следните видове земеделски институти и училища: 1) два земеделски учителски институти, 2) пет сръдни земеделски училища, 3) тридесет и седем мъжки и девически практически земеделски училища, 4) двеста и десет допълнителни земеделски училища.

Освен тѣзи земеделски училища, съгласно установения план за работа, през следващите четири години ще бъдат открити още 16 практически земеделски училища, отъ които 11 въ новоприсъединените български земи.

Съ изключение на допълнителните земеделски училища, всички останали земеделски училища се издържат отъ държавата, която е направила доста голѣми материални жертви за тѣхното организиране и обзавеждане. Все пакъ много отъ съществуващите досега и всички новооткрити земеделски училища сѫ крайно много затруднени въ своята образователна работа, поради липса на подходящи и достатъчни училищни и стопански сгради. По сѣщата причина, нѣкои отъ училищата приематъ ученици само презъ година.

Поради това въпросътъ за снабдяването на земеделските училища съ подходящи сгради е твърде важенъ и не търпи отлагане.

За да се отговори на голѣмата нужда отъ училищни и стопански сгради за земеделските училища, е изработенъ настоящиятъ законопроектъ за сключване на специаленъ заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка, въ размѣръ на 200.000.000 л.

Съ този заемъ, въ продължение на 5 години, ще бъдатъ снабдени всички учителски институти, сръдни и практически земеделски училища съ необходимите сгради, безъ да се отегчава прѣкомѣрно държавниятъ бюджетъ.

Ползуването на заема ще започне отъ 1942 г., а последното теглене не ще бѣде по-късно отъ 31 октомврий 1946 г.

Като излагамъ горното, моля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложения тукъ законопроектъ.

Гр. София, ноемврий 1941 г.

Министъръ на земеделието и държавните имоти:
Дим. Кушевъ

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за сключване заемъ въ размѣръ на 200.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка за нужди на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чл. 1. Разрешава се на министра на земеделието и държавните имоти да сключи, а на Българската земеделска и кооперативна банка да отпусне на сѣщия заемъ въ размѣръ на 200.000.000 л., за постройка и купуване на сгради и мѣста, нужни за земеделските училища и институти по ведомството на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чл. 2. Сумата отъ заема ще се използва въ срокъ около 5 години, като презъ първата и втората години ще се изтеглятъ и разходватъ по 50.000.000 л., третата 40.000.000 л., а презъ следващите две години — останалата сума, съ последно теглене не по-късно отъ 31 октомврий 1946 г.

Чл. 3. Българската земеделска и кооперативна банка ще внася въ държавното съкровище за смѣтка на Министерството на земеделието и държавните имоти, при поискване отъ министра на последното, въ зависимостъ отъ нуждите, отдѣлни суми, закрѣглени въ милиони лева, до размѣръ на пълната сума на заема.

Заемътъ ще носи годишно 6 1/2% лихва върху отдѣлните суми отъ деня на получаването имъ.

Чл. 4. Изтеглените суми до 1 ноемврий 1946 г., увеличени съ изтеклите лихви, капитализирани 6-месечно, се превръщатъ на сѣщата дата въ анонтетенъ заемъ, представяванъ отъ облигации, носещи 6 1/2% годишна лихва, платима въ края на всѣко шестмесечие срещу купони съ падежъ 1 май и 1 ноемврий.

Падежътъ на първия купонъ е 1 май 1947 г.

Чл. 5. Облигациите ще бъдатъ на приносителя отъ по 1.000.000 л. всѣка, като за останалата сума на заема ще се издаватъ облигации отъ по 100.000 л., а сумата, която ще се окаже по-малка отъ 100.000 л., ще бѣде изплатена въ брой.

Формата и съдържанието на облигациите ще се определятъ отъ министра на финансите. Облигациите ще бъдатъ скрепени съ факсимиланите подписи на министра на финансите и на главния директоръ на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове.

Облигациите по заема ще бъдатъ скрепени и съ контролни саморѣчни подписи на представители на Главната дирекция на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове и на Българската земеделска и кооперативна банка.

Чл. 6. Погасяването на облигациите ще се извършва шестмесечно въ срокъ отъ 20 години — на 1 май и на 1 ноемврий всѣка година, по реда на номерата на облигациите, споредъ една таблица, отпечатана на гърба имъ, съдържаща приблизително равни шестмесечни вноски за погашението и за лихвата.

Първото погашение ще се извърши на 1 май 1947 г.

Чл. 7. Купоните съ изтекълъ падежъ и подлежащите на погашение облигации се изплащатъ отъ Българската народна банка. Изплащането на облигациите става едновременно съ съответния настѣпилъ купонъ.

Представените за изплащане облигации трѣбва да бъдатъ придружени съ всички купони, падежътъ на които не е настѣпилъ на опредѣлената за изплащане дата; стойността на представените купони се спада отъ капитала, който следва да се изплати на приносителя.

За службата по заема Българската народна банка получава комисиона 1/4% върху номиналната стойностъ на изплатените облигации и 1/20‰ върху изплатените купони съ изтекълъ падежъ.

Чл. 8. Необходимите кредити за изплащане на лихвите и погашенията по заема, включително и комисионата на Българската народна банка, се предвиждатъ всѣка година въ бюджета на Главната дирекция на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове.

Чл. 9. Облигациите се освобождаватъ отъ всѣкакви сегашни и бъдещи държавни и други данѣци, такси, берии, гербовъ налогъ и др., а лихвите отъ тѣхъ — отъ прѣките данѣци по наредбата-законъ за данѣка върху приходите, както и отъ всички други сегашни и бъдещи данѣци и гербовъ налогъ.

Чл. 10. Неиздѣлните въ погашение облигации се приематъ по минималната имъ стойностъ за залогъ и гаранция, съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Чл. 11. Непредставените за изплащане купони въ продължение на 5 години, отъ деня на падежа имъ, се покриватъ съ давностъ въ полза на държавното съкровище. Тоя срокъ за погасените облигации е 15 години.)

Председателствувашъ Никола Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за сключване заемъ въ размѣръ на 200.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка за нужди на Министерството на земеделието и държавните имоти, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: По спешностъ, на второ четене!

Председателствувашъ Никола Захариевъ: Г-нъ министърътъ на земеделието предлага да се даде спешностъ на законопроекта. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Димитъръ Андреевъ: (Чете заглавието и чл. 1*)

Председателствувашъ Никола Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 2)

Председателствувашъ Никола Захариевъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 3)

Председателствувашъ Никола Захариевъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

*) За текста на членовете вижъ първото четене на законопроекта по-горе, на сѣщата страница.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 4)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 5)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 6)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 7)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 8)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 9)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 10)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете чл. 11)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ чл. 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Моля да се съгласите да прередимъ дневния редъ, като
вмѣсто точка трета разгледаме точка четвърта отъ днев-
ния редъ:

**Първо четене на законопроекта за поправка на § 1 и за
тълкуване на таблицата къмъ сѣщия параграфъ отъ за-
кона за измѣнение и допълнение на членове 2, 5 и 43 отъ
закона за данѣка върху имоти, придобити по безвъзмезд-
енъ начинъ.**

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ
рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля да се съгласите да се прочете само законопро-
ектътъ, безъ мотивитъ.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ
рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

**за поправка на § 1 и за тълкуване на таблицата къмъ
сѣщия параграфъ отъ закона за измѣнение и допълнение
на членове 2, 5 и 43 отъ закона за данѣка върху имоти,
придобити по безвъзмезденъ начинъ.**

Членъ единственъ. Въ параграфъ първи думата
„непокрити“ да се чете: „покрити“.

Относно прилагането на процентитъ по таблицата въ
сѣщия параграфъ се дава следното тълкуване: данѣкътъ
се изчислява по процентитъ на таблицата въ зависимостъ
отъ броя на наследницитъ и заветницитъ, като броятъ имъ
се пресмѣта отдѣлно за всѣки пунктъ (1—8), а не въ зави-
симость отъ общия брой на наследницитъ и заветницитъ
по разнитъ пунктове на таблицата.

(Ето текстътъ на мотивитъ къмъ законопроекта:

МОТИВИ

къмъ законопроекта за поправка на § 1 и за тълкуване на
таблицата къмъ сѣщия параграфъ отъ закона за измѣ-
нение и допълнение на членове 2, 5 и 43 отъ закона за
данѣка върху имоти, придобити по безвъзмезденъ начинъ.

Г-да народни представители! Въ параграфъ първи на
закона за измѣнение и допълнение на членове 2, 5 и 43
отъ закона за данѣка върху имоти, придобити по безвъз-

мезденъ начинъ, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“,
брой 158, отъ 22 юлий 1941 г., е допустната грѣшка, като
е казано „непокрити недвижими имоти“, вмѣсто „покрити
недвижими имоти“. Че грѣшката е явна, е видно отъ мо-
тивитъ къмъ закона, въ който се говори за покрити
имоти, както и въ текста на § 1 на сѣщия, въ който пѣкъ
се говори за недвижими имоти, обложени съ данѣкъ
върху сградитъ, а съ такъвъ данѣкъ се облагатъ покрити
недвижими имоти, но не и непокрытитъ (полски) не-
движими имоти. Сѣщо така и отъ текста на последващия
§ 2 е видно, че се говори за оценката на покрититъ недви-
жими имоти, която ще се взема за основа при облагането
имъ, когато преминаватъ по наследство, но не и за оцен-
ката на непокрытитъ недвижими имоти. При това поло-
жение е очевидно, че е допустната грѣшка въ § 1, като
вмѣсто „покрити недвижими имоти“ е казано „непокрити
недвижими имоти“, поради което се налага да бжде по-
правена тази грѣшка, за да се избѣгне ценно време въ
eventуални спорове по сѣдилищата.

Допустимо е при прилагането на процентитъ по таб-
лицата къмъ § 1 на закона да се дава отъ заинтересува-
нитъ страни едно по-широко тълкуване въ смисълъ, щото
опредѣленото на процентитъ, по които ще се пресмѣта
данѣкътъ, да става въ зависимостъ отъ общия брой на
наследницитъ и заветницитъ по различни пунктове на
таблицата, а не само по единъ пунктъ. Така, напримѣръ:
наследяватъ дѣщеря (пунктъ 1) съ двама заветници не-
роднини (пунктъ 8), т. е. трима наследници. Ако се приеме,
че наследяватъ трима души, безъ да се държи смѣтка, че
попадатъ въ различни пунктове на таблицата, би трѣбвало
данѣкътъ за дѣщерята да се пресмѣтне по 40 на сто, а
данѣкътъ на заветницитъ — 88 на сто. Ако, обаче, числото
на наследницитъ се пресмѣта отдѣлно по всѣки пунктъ, въ
такъвъ случай данѣкътъ за дѣщерята, понеже е една на-
следница по пунктъ 1, ще бжде 60%, а данѣкътъ за два-
мата заветници ще бжде 90%. Понеже намѣрението на
законодателя е таблицата да се прилага въ зависимостъ
отъ броя на наследницитъ отъ всѣки пунктъ, а не въ за-
висимость отъ общия имъ брой, следва, за да се избѣг-
натъ всѣкакви спорове предъ данѣчната власт и сѣди-
лищата, да се даде едно ясно тълкуване, изключващо по-
добни спорове.

Че действително намѣрението на законодателя е било
тѣкмо такова, се вижда пакъ отъ постройката на самата
таблица, въ която по пунктъ 2 — за облагане съпрузи
безъ дѣла, е поставенъ само единъ процентъ на облагане,
а не три. Това значи, че макаръ съпругата да наследява
въ нѣкои случаи заедно съ наследници по други пунктове,
тя се облага като единственъ наследникъ по този пунктъ.
Ако за моментъ би се възприело другото схващане (че
става сумиране въ броя на наследницитъ по различни
пунктове) тогава би трѣбвало да има предвидени по сѣ-
щия пунктъ 2 и проценти за облагане при двама, трима и
повече наследници. А щомъ това не е сторено, явно е, че
опредѣленитъ проценти за облагане въ зависимостъ отъ
броя на наследницитъ важатъ само за броя на наследни-
цитъ по всѣки отдѣленъ пунктъ, а не за общия имъ брой.

Като предлагамъ на просвѣтеното ви внимание настоя-
щия законопроектъ, моля ви, г-да народни представители,
да го обсъдите и гласувате.

Гр. София, 23 октомврий 1941 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ на първо четене законопроекта за поправка на § 1 и
за тълкуване на таблицата къмъ сѣщия параграфъ отъ
закона за измѣнение и допълнение на членове 2, 5 и 43
отъ закона за данѣка върху имоти, придобити по безвъз-
мезденъ начинъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство,
Събранието приема.

Министъръ Добри Божиловъ: Моля, спешность.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Г-нь мини-
стрътъ на финанситъ предлага спешность на законопро-
екта.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ
рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Димитъръ Андреевъ: (Чете заглавието на
законопроекта и членъ единственъ*).

* За текста на законопроекта вижъ първото четене по-горе, на
сѣщия страници.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат заглавието и членът единствен на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Точка трета от дневния ред, която става точка четвърта;

Първо четене проектоотговора на тронното слово.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчик Сотир Янев: Комисията по отговора на тронното слово ви поднася следния текст: (Чете)

„Ваше Величество,

Народните представители благодарят за сърдечното приветствие на Ваше Величество, отправено им с царското слово, и са щастливи, че са отново събрани в свещената сграда на Народното събрание за III редовна сесия на XXV осикновено Народно събрание.

Ваше Величество,

Ние сме преизпълнени от радост, че следваната от правителството външна политика даде най-щастливи резултати — обединението на българския народ.

Ние единодушно одоорихме във миналата сесия присъединяването на България към Тристранния пакт и съгласието за влизането на храбрите германски войски у нас, с което се предотврати надвисналата над Балканите опасност. Тия дълга отговарят на интересите на страната и на чувствата на българския народ, чувства, които повсеместно и неуприковано всички българи изразиха в сърдечния присмех на германските боици. Така България приобща усилията си към тези на великите народи, които се оорязат за изграждането на нов ред в Европа, почиващ на справедливостта. Благодарение на това сътрудничество, Македония и Бълморнето, тия скъпи нам български земи, несправедливо ни отнети, и за които дадохме озорни жертви в три последователни войни, бяха възврътнати към нашето отечество. Така възтържествува правдата и в този край на европейската общност, под ръководството на силите от Оста и на техните велики водачи, на тях и на техните народи ние дължим искрена олагодарност, с тях ни свързва неизменна връстност.

Ние се прекланяме с признателност пред дадените от тия народи скъпи жертви, чиято намек българският народ завинаги ще пази.

Народното представителство с задоволство констатира, че отношенията ни с Румъния се връщат към традиционните приятелски връзки, които щастливо ще се засилват чрез нашето общо участие в Тристранния пакт.

Ние се радваме, че този пакт ни свързва и с старата българска приятелска Унгария, отношенията ни с която са се отличавали винаги с пълно доверие и искреност и които намбрия изразиха напоследък при посещението на г-на министър-председателя в Будапеща.

Съ задоволство отоелязваме, че Тристранният пакт ни създаде нови ценни връзки и с Словашко, и с независимата Хърватска държава, която поздравихме с радост при нейното създаване.

Българският народ е бил винаги свързан с словашкия и хърватския народи със искрено приятелство и той е следил със съчувствие тяхното развитие и напредък. Народното представителство е особено доволно, че отношенията между България и Турция се развиха най-благоприятно през последната година, въ духа на договора на за приятелство и на декларацията от 17 февруарий т. г., и с радост констатира, че тези отношения продължават да бъдат проникнати от взаимно доверие и приятелски чувства.

Българският народ има най-добри чувства и към албанския народ — нашият нов съсед.

Ние сме доволни, че с останалите голми и малки държави правителството поддържа най-добри отношения, въ кръга на интересите на страната.

Ваше Величество,

Народното представителство е особено доволно, че въ тия тревожни за свѣта дни, чрез грижите на правителството, редът се запази напълно у нас и народът можа да се отдаде на мирен труд. Опитите отвяна да се смути спокойствието въ страната се развиха въ здравото национално чувство на българина и въ организираната сила на държавата.

Ние с радост констатираме, че, благодарение на взетите мѣрки и на съдействието на населението, установяването и организирането на държавната власт въ освободените наши земи бѣ посрещнато съ въодушевление отъ заробените досега наши братя-българи.

Ние одобряваме грижите на правителството за подобрене на народното здраве и сме доволни, че то продължава да разширява социалните мѣроприятия, като подпомага и семействата на бранителите на родината. Особено сме доволни, че, наредъ съ грижите за разширението и подобрене на народното образование, правителството взе мѣрки да засили националното и гражданското възпитание на младежта.

Новите насоки, които се дадоха на професионалните организации и на Съюза на запасното войнство, убедени сме, улесняватъ обединението на националните сили на страната и ще ги насочатъ къмъ по-полезна държавна творческа дейностъ.

Ваше Величество,

Особена адмация изпитваме и най-сърдечна благодарностъ отправяме къмъ родната ни войска, която, докато на Балканите се развиваха съдбоносни за насъ събития, застана здраво по границите на нашето скъпо отечество и го запази, за да не стане театъръ на военни действия.

Много се радваме, че днесъ войската работи усилено за своето въоръжение и подготовка, съобразно съ новите опити отъ войната.

Ние сме горди, че тя, съзнавайки историческата си роля, е готова да изпълни своя дългъ съ ентузиазъмъ и, можемъ да уверимъ Ваше Величество, че, въ изпълнение на тази задача, тя ще бъде подкрепена отъ цѣлокупния народъ съ вѣра въ победата.

Ваше Величество,

Народното представителство гледа съ доверие на целесъобразните мѣроприятия, които правителството предприема за намиране необходимите сѣдства за преодоляване голмните изпитания и бюджетни мѣжнотии, въ които изключителните времена поставиха нашия финансии. То е доволно, че данъчната политика се ръководи отъ здравия социаленъ принципъ да обхваща прогресивно по-голмните приходи.

Чрезъ вътрешния заемъ за отбраната на страната, посрещнатъ съ голмо родолубие и доверие, ние имаме твърдата увереностъ, че държавните финансии ще се запазятъ уравновесени и ще позволятъ да се задоволятъ не само текущите и извънредни нужди, но и ще се осъществятъ полезни начинания въ освободените земи.

Декларацията на правителството, че то не ще се поддаде на никакви изкушения и ще пази съ всички сѣдства стабилността въ паричната и стопанска области, за да може народътъ да преживѣе свѣтовната криза съ възможно най-малки сътресения, особено задоволява народното представителство.

Ваше Величество,

Грижите на правителството да приспособи къмъ нуждите на днешните моменти нашето земедѣлие, индустриалното ни производство, външната ни и вътрешна търговия се посрѣщатъ съ вѣра отъ народното представителство.

То оправда наложените известни ограничения и жертви, като резултатъ на войната, при недостатъчната житна реколта и липсата на нѣкои сурови материали.

То одобрява и намѣсата на правителството въ разпредѣлението на нѣкои важни стоки и ще бъде доволно, ако този режимъ се разпростре върху всѣка стопанска областъ, която войната би засегнала неблагоприятно.

То ще подкрепи и насърчи правителството да взема мѣрки за правилното насочване на земеделското и индустриалното производство и да действа енергично за стабилизиранието на цените.

Доволни сме, че правителството успѣ и тази година да продължи своята строителна политика, и особено сме доволни, че то полага усилия за свързването на освободените земи чрезъ нови пътища и желѣзопѣтни линии, безъ да спира строителните работи въ старите предѣли на страната.

Ваше Величество,

Единодушно и съ вѣра въ бъдещето, ние, следъ обсъждане, ще одобримъ всички законодателни мѣроприятия, които правителството ще ни предложи въ връзка съ

освободените земи, за насърчение на производителните сили на народа и за всеобщия напредък на страната.

Ваше Величество,

Народните представители сме убедени, че, с общите усилия на Ваше Величество, правителството и народа, ще може да се изгради благополучието на уголемена и обединена България. Ние Ви поднасяме уверение за нашата към Ваше Величество преданост и за пълната към правителството подкрепа.

Нека Всевишният да излъче своето благословение върху Ваше Величество и да благослови нашия труд за България.

Да живее Ваше Величество!

Да живее Нейно Величество Царицата!

Да живее Негово Царско Височество Предстононаследникът Княз Симеон Търновски!

Да живее България!

(Ръкоплъскания)

Председателстващ Никола Захариев: Има думата народният представител г-н Димитър Пешев.

Димитър Пешев: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Аз съм сигурен, че вие заедно с мене изживявате градиозните рамки, въ които се движат събитията сега и въ които рамки нашето Събрание специално въ сегашната си сесия поставя на разглеждане въпросите, свързани съ бъдещето на нашата страна.

Епохата, която изживяваме, е градиозна не само по своите размери, не само по своята обширност, но и по разнообразието на събитията, които засягат много области на живота въ неговите дълбочини, които засягат всички фибри на този живот съ тенденция да измънят коренно и основно движението и да насочат събитията по друга посока. Епохата е една епоха на преоценка на всички ценности, които досега определяха живота, ценности, които се приемаха като дадени въ продължение на векове и които вече очевидно изживяват своите последни часове.

Може би сегашната епоха въ анализ на човешката история ще бъде записана наред с събитията, които определят началото на историческия период: великото преселение на народите и реформацията, която даде началото на новата ера. Всички тези събития сигурно по своята дълбочина и обсег не надминават събитията, които ние изживяваме. Липсва ни въ този момент въроятна перспективата, за да можем да схванем истинското значение на сегашните събития. Липсва ни този поглед на историята, който е необходим, за да може да се направи един истински анализ на тези събития, съ оглед да се теглят неговите последствия. Ние изживяваме периода на романтиката, ние изживяваме събитията, които са свързани съ нашата съдба тук на Балканите, изживяваме умилението, съзнателното и въторга. Сега на нас, представители на българската политическа мисъл, Събранието, въ което се отразяват схващанията, преживяванията и идеалите на нашия народ, предстои да обърнем страницата на тези чувства и на тази романтика. Събранието е длъжно сега да си даде отчет за истинското положение съ оглед да тегли политическия последици на това, което стана, и да определи пътя, по който трябва да бъде насочена нашата държава. Нашата държава изживя отъ две десетилетия насамъ главоломни вътрешни събития. Отъ пропастта, въ която изпадна преди 22 години, едва тази година тя можа смело да погледне на своето бъдеще и смело да начертае надеждите си, свързани съ това бъдеще. Преоценката на нашите ценности сега е свързана както съ международната обстановка, въ която живеем, така и съ вътрешното прераждане, вътрешното възраждане на нашата страна, едно възраждане, което се налага. Задачата, която предстои на нашето поколение, задачата, която тежи сега на нас, г-да народни представители, е свързана съ съдбините на нашия народ не за една или десет години, не за едно или две поколения, а сигурно за столетия, защото за такъв периодъ говорят онзи фактори, които въ този моментъ държатъ въ ръцете си съдбините на свѣта и направляватъ събитията съгласно волята на своите народи и могъществото на въоръжените имъ сили.

Г-да народни представители! Нашата държава откри вече един новъ хоризонтъ за своето развитие. Тя се намира въ една епоха, въ която ще трябва да постави и да разреши проблемите, съ които живѣ нашиятъ народъ въ

продължение на столетия, въ продължение на поколения. Копнежите, които живѣха въ нашето съзнание, въ нашето подсъзнание може би, съ вече осъществени въ пълни размери, и нашето тронно слово сега дава рамките на всички онзи въпроси, съ които ние сме длъжни да се занимаемъ, въпросите, свързани съ нашето развитие, съ нашата сигурност и съ нашата бъдеща форма.

Г-да народни представители! Положението на нашата държава сега, сравнено съ онова преди няколко години, дава една основна разлика, за която ние сме длъжни да си дадемъ пълнен отчетъ. Преди всичко най-големиятъ събитие въ развитието и въ положението на нашата държава е, че ние излъзохме на свободното море. Дикато преди една година отъ върховете на Родопите можехме да копнемъ само за сините простори на Бѣлото море, можехме да мечтаемъ само, а ние, които политически мислѣхме, можехме да се задълбочаваме въ себе си и да разсъждаваме каква би била съдбата на нашата държава, ако тя можеше да стѣпи на това свободно и топло море, сега вече сме действително на това море, имаме значителна частъ отъ неговите брѣгове и съ това не само осигуряваме стабилитета на нашата територия, не само закрѣпваме териториално нашата държава, но предъ насъ се откриватъ задачите, които са свързани изобщо съ морето, съ неговите търговски пътища и военните нужди. Това са задачите, които тежатъ изобщо върху всяка държава, която има щастieto да стои на голитѣ брѣгове на това море и да гледа богатствата, които идатъ по неговите пътища. Иззатова следъ романтиката на този въпросъ, ние, политичите, които въ този моментъ сме длъжни да дадемъ едно истинско отражение на българската политическа мисъл, трябва да проанализираме тези събития, да си дадемъ отчетъ и да начертаемъ какво трябва да правимъ при тази обстановка, какво ни налага сега положението, когато ние сме една бѣломорска държава, когато имаме заедно съ другите бѣломорски държави да се справяме съ задачите, свързани съ това положение, и да ги разрешаваме по възможностъ по-успѣшно, за щастие на нашия народъ, за стабилитета на политическия редъ на Балканите и за стабилитета даже на европейския редъ, съ който ние вече неразривно сме свързани.

Г-да народни представители! Докато съ единия си кракъ ние сме вече здраво стѣпили на Бѣло море и даваме вече този обликъ на нашата държава отъ югъ, съ другия кракъ сме стѣпили на централния масивъ на Балканите, геополитически централното плато на Балканския полуостровъ. Македонската земя се намира сега здраво въ властта на българската държава не само национално — ние винаги сме били национално тамъ — но сега и въ държавно отношение, и въ военно отношение ние стоваряме за реда и за стабилитета на тази територия, която свързана съ бѣломорския брѣгъ, свързана съ големите планински масиви, стоящи задъ нашия грѣбъ, дава напълно закрѣпленъ териториаленъ обликъ на нашата държава, единъ обликъ, който ни позволява да направимъ заключението, че въ териториално отношение нашата държава вече се явява закрѣплена, че тя е една стабилна, добре защитавана и добре сломена държава, която може вече да претендира да играе по-голяма роля въ живота на Балканите, а оттамъ и въ живота на Европа.

Г-да народни представители! Това е не само една мечта, това е вече една действителност, съ която ние трябва да се справяме правилно, ако искаме сполучливо да разрешимъ задачата и да оставимъ на бъдещите поколения по-добро наследство — една държава добре уредена, добре стабилизарана, добре сломена и добре насочила своите съдбини къмъ по-щастливи хоризонти.

Г-да народни представители! Тронното слово ни дава въ своята първа частъ канавата на всички въпроси, свързани съ международното положение. И, за щастие, то ни дава основните понятия, които въ този моментъ се слагатъ на вниманието на всички, които политически мисли — понятия, въ които ние трябва правилно да се ориентираме, правилно да се справимъ, за да можемъ да определяме правилно своето поведение и отъ тамъ вече международното мѣсто на нашата държава. Когато досега въ преса и въ събрания ние говорѣхме за националното обединение на нашия народъ, когато говорѣхме за новия редъ, който се създава, когато говорѣхме за справедливостта въ международните отношения, която става вече една догма, едно понятие, излъзало отъ висините на етиката, за да влѣзе въ практическата политика, ние бѣхме действително на правъ пътъ, ние правилно поставяхме въпросите. Но сега съ тронното слово, така щастливо сезирани, ние имаме

задачата и държавноправно да определим тѣзи понятия, да имъ дадемъ съдържанието, за да може нашата политика, правилно насочена, да има правиленъ възгледъ върху тѣзи положения и отъ тамъ вече правилно да водимъ нашия народъ въ бурнитѣ времена, които сега изживяваме.

Г-да народни представители! Тронното слово съ право поставя на народното представителство въпроса за българското национално обединение и го поставя не само въ неговата сантиментална страна, но и въ неговата политическо-правна страна, която за насъ е най-интересна, като едно политическо събрание, имащо за задача да анализира фактитъ, да имъ даде истинско значение и истинско мѣсто въ политическия и общественъ животъ на нашата държава. Вѣрно е, тронното слово е единъ вътрешно политически държавенъ актъ, то е актъ на вътрешното държавно право и, следователно, може въ известно отношение да се твърди, че национално обединение, присъединяване на други територии къмъ дадена държава може да има своята окончателна форма само съ единъ международенъ актъ. Това може да бѣде възражение на теоретическото международно държавно право, но въ случая нашето национално обединение е поставено не само отъ нашето вътрешно право, но и отъ най-авторитетнитѣ водачи на политическата мисълъ и на политическия животъ сега въ Европа, които поставиха тѣзи български национални проблеми на една международна плоскостъ, и ние можемъ съ пълно право да твърдимъ, че нашето национално обединение, присъединението на българскитѣ земи къмъ българската държава, е вече единъ актъ, който е извънъ рамкитѣ на вътрешното българско държавно право, за да придобие единъ истински международенъ правенъ характеръ и, следователно, да ни даде не само основание, но и да ни наложи дълга да поставимъ въ Народното събрание тѣзи проблеми, да ги обсъдимъ въ тѣхната политическа страна и да имъ намеримъ съответното мѣсто въ българския държавенъ политически животъ.

Въ речта, която водачътъ на великия Райхъ на 4 май произнесе, следъ събитията, които се развиха тукъ, на Балканитѣ, каза дословно следното: (Чете) „Особено ни вълнува, че можа да се поправи нанесената навремето несправедливост и несправедливост на България. Следъ като германскиятъ народъ направи съ своето оръжие възможна тази ревизия, ние вѣрваме, че изпълняваме своя дългъ да изкажемъ историческата си благодарностъ на нашия вѣренъ другаръ по оръжие отъ голѣмата война — България.“ (Ръкоплѣскания)

Г-да народни представители! Това не е само една речъ, това е една декларация, това е единъ ангажиментъ политически на най-голѣмия политически водачъ на нашето време, на твореца на събитията, на този, който въ този моментъ олицетворява могъществото на третия Райхъ, който се е заелъ съ всичкитѣ си сили да счупи веригитѣ на миналото, за да изгради върху тѣхъ едно по-ново, по-справедливо и по-щастливо международно обществено. Тая декларация, която засѣга непосредствено България, вече е едно признание на нашето право, една публично-правна декларация, която се отнася до нашето право върху присъединенитѣ територии и тя не може да нѣма своето правно значение, не може да не представлява една санкция на правата, за които ние сме се борили и за които е пролѣта отъ редица поколения рѣки кръвъ.

Г-да народни представители! Къмъ тази декларация ние трѣбва да припомнимъ и декларацията на водача на Италия, който въ своята публична речъ на 10 юний т. г., разглеждайки международнитѣ събития и специално събитията по войната на Балканитѣ между Италия и Гърция, за България каза дословно следното: (Чете) „България ще си присъедини Македония, която е чисто българска, и Западна Тракия, тѣсенъ абсурденъ коридоръ, който прѣчеше на България да има излазъ на Егейското море.“ (Ръкоплѣскания)

Г-да народни представители! Това е също така една декларация отъ извънредна важностъ, защото по-ясно и по-конкретно вече признава правата на българския народъ върху териториитѣ на Македония и Тракия, на Бѣломорието. Права, които Италия, чрезъ своя водачъ, най-авторитетниятъ свой представител въ този моментъ, недвусмислено признава и признава не само по отношение на държавата, въ смисълъ, че българската държава има основание да претендира върху тѣзи земи, но вече признава и националенъ характеръ на тѣзи територии, а оттамъ ние при евентуалнитѣ бѣдещи преговори, при евентуалното бѣдещо уреждане на всички териториални въпроси, свързани съ новия редъ и съ новото време, ще имаме единъ

голѣмъ, единъ сигуренъ аргументъ въ своя полза. Македония, земята, която ние знаемъ, че е била винаги българска, която е живѣла съ копнежитѣ на нашия народъ, която е дала толкова видни деятели на българската обществено-национално възраждане, е призната отъ единъ държавникъ отъ ранга на Бенито Мусолини за българска национална земя и присъединението ѝ сега къмъ българската държава за актъ на висша справедливостъ, който характеризира духа на новото време и който е ръководното начало на политиката, както на Италия, така и на Германия. (Ръкоплѣскания)

Ето, г-да народни представители, международноправнитѣ актове, които определятъ положението на нашето национално обединение, ето, следователно, на какви аргументи, на какви факти и данни ние можемъ и сега да се позовемъ, за да твърдимъ, че българското национално обединение е постигнато вече и постигнато не по силата на едно фактическо положение, но по силата на едно международноправно признание, отъ което ние имаме всичкото основание да теглимъ своитѣ заключения и всичкото задължение на нашето Събрание сега да си постави грижата за уреждането на тѣзи земи, за уреждането на българската държава и за нейната физиономия съ огледъ задачитѣ, които тежатъ върху нейнитѣ плещи сега.

Г-да народни представители! Когато се поставя въпросътъ така, когато, следователно, ние имаме всичкото основание да претендираме, че българското национално обединение отъ единъ простъ фактъ само, отъ едно фактическо положение се обръща на едно международноправно състояние, ние веднага си поставяме задачата: какви сѫ последицитѣ отъ това за насъ, какви сѫ задълженията, какви сѫ грижитѣ, които въ този моментъ падатъ на нашето Събрание съ огледъ на това ново положение, което се създава, и на новитѣ задачи, които има да изпълняваме?

Ако българската държава, вече така национално обединена, представлява по физиономията си една сръбиземерно-мерска държава, съ едно стабилизирано положение на континента, съ всичката геополитическа възможностъ да държи изходнитѣ пунктове на Балкана и да доминира въ него, ние сме длъжни да извадимъ отъ това заключение не само за правата, които следватъ, но и за задълженията и отговорноститѣ, които сѫ свързани съ това положение и които сѫ неизбежна последица на него.

Г-да народни представители! Въ тронното слово се говори за новъ европейски редъ, за нова европейска общностъ подъ ръководството на силитѣ отъ Осиа и на тѣхнитѣ велики водачи. „На тѣхъ и на тѣхнитѣ народи — продължава по-нататъкъ тронното слово — ние дължимъ искрена благодарностъ, защото съ тѣхъ ни свързва неизмѣнна вѣрностъ.“ Минаха времената, когато държавитѣ живѣха действително въ едно обществено, свързано съ връзкитѣ на международното право. Сега държавитѣ на Балкана, държавитѣ въ Европа, творцитѣ на историята въ Европа сѫ вече органически свързани помежду си и представляватъ едно цѣло, което ще трѣбва да бѣде подчинено на една висша целъ, на единъ върховенъ европейски интересъ. Сега той трѣбва да доминира, той трѣбва да ръководи народитѣ въ рамкитѣ, разбира се, на тѣхнитѣ суверенни права.

Международната организираностъ и международната общностъ, за която се говори въ отговора на тронното слово, е едно ново понятие, едно понятие, което тепърва ще получи своята конкретна форма, което тепърва ще има да се обработи въ подробности, но което вече като идея е подхвърлено на практическата политика. И при тази практическа политика ние ще трѣбва сега да определимъ какви сѫ нашитѣ зависимости, какви сѫ нашитѣ връзки, докѣде се простиратъ нашитѣ задължения и отговорности, докѣде стигатъ нашитѣ права, когато сме съ претенцитѣ да бѣдемъ централна държава на Балкана, съ всичкитѣ отговорности, свързани съ това наше положение.

Г-да народни представители! Нека да имаме съзнанието за тежестта на положението, за отговорноститѣ, които сѫ свързани съ стабилизирането на реда на Балканския полуостровъ, съ създаването на една общностъ, въ която действително ще има суверенни държави, стѣпили здраво на своитѣ крака, въ обладание на своитѣ права, поставяйки ги винаги въ услуга на тая международна общностъ, отъ която тѣ не могатъ да се отдѣлятъ безнаказано. Тая международна зависимостъ е сега характеристика на времето. Защото изолираността на държавитѣ международноправно, така както бѣше досега, не може повече да остане, не може повече по стария начинъ да се уре-

ждат международните отношения. Сега отношенията между държавите, стопанската дейтелност, стопанската зависимост са поставени въ свършено други рамки и, следователно, имат друга посока на развитие. Когато говоримъ за този новъ редъ, за тази международна зависимост и европейска общност, очевидно трѣбва да си дадемъ ясна смѣтка за съдържанието, което имаше досега понятието независима държава, суверенна държава и за съдържанието, което отсега нататъкъ ще бѣде включено въ това понятие.

Г-да народни представители! Ние никога досега не сме се отказвали отъ своите суверенни права. Въ отговора, който Фюрерътъ е далъ на Молотовъ, когато презъ миналата есенъ тѣ се срещнаха въ Берлинъ, е казано изрично това. Г-да народни представители! Въ прокламацията, съ която Фюрерътъ обяви войната срещу Съветска Русия на 22 юний, въ изложението, което даде като мотивировка на тази война, се засѣгатъ интереситъ и на нашата страна. Въ тази прокламация, въ която се излагатъ фактитъ, които предшестваатъ войната и които опредѣлятъ необходимостта отъ тази война, специално за насъ Фюрерътъ предава своя разговоръ съ Молотовъ презъ миналата есенъ. Тогава Молотовъ въ редицата искания, които е направилъ, е споменалъ изрично и за претенциитъ, които Съветска Русия има върху Балканитъ. Тамъ се говори изрично, че Молотовъ предлага специаленъ интересъ къмъ България и моли евентуално да бѣде разрешено на Съветска Русия да гарантира положението на България, да даде онѣзи гаранции, които преди това бѣха дадени на балтийскитъ държави и които знаете какъ се свършиха, каква съдба подготвиха на тѣзи балтийски държави. Тогава въ отговора си — Фюрерътъ изрично казва това въ своята прокламация — Фюрерътъ заявилъ на Молотовъ, че България е суверенна държава и той не може да каже нищо по искането, което се отправя. Фюрерътъ тогава не само не е билъ благосклоненъ къмъ тѣзи домогвания спрямо нашата страна, но той изрично подчертава правото ни на суверенна държава, която сама разрешава въпроситъ, свързани съ нейната съдба, и, следователно, сама може да приеме или да отхвърли подобни гаранции.

Г-да народни представители! Въ всичкитъ отношения и въ всичкитъ въпроси, които се слагатъ, винаги се подчертава правото на всѣка държава на суверенитетъ, суверенитетъ, обаче, поставенъ въ рамкитъ на международната общност и съобразенъ съ тѣзи общи интереси, които са мѣродавни при опредѣлянето както на международното ѝ положение, така и на положението ѝ вътре. Г-да народни представители! Нѣма съмнѣстимостъ между тази европейска общност, между тази зависимост на държавитъ и националния суверенитетъ, или независимостта на отделната държава. Когато, следователно, ние поставяме сега въпроса за нашитъ отговорности, за нашето положение въ тази международна европейска общност, ние никога не изключваме правото на суверенната българска държава да насочва своитъ съдбини по свои разбирания, по свои пътища, обаче съ съзнанието, че тя неизмѣнно представлява една частица отъ международната общност и че, следователно, нуждитъ на тази международна общност, интереситъ на тази общност са върховното начало, което ще опредѣли сувереннитъ права на тази държава и пътищата, по които тя се движи.

Г-да народни представители! Новиятъ редъ, за който сега се говори, очевидно не е само новиятъ териториаленъ статутъ на Балканитъ или въ Европа.

Териториалниятъ статутъ е само една частица отъ този новъ редъ. Териториалнитъ въпроси сигурно не може да се смѣтатъ още за окончателно уредени. Тѣ се намиратъ въ едно измѣнено състояние сега въ сравнение съ положението преди войната. Специално колкото се отнася до насъ, тѣзи териториални въпроси се разрешиха по различни начини. Миналата година ние бѣхме щастливи да дадемъ санкцията си за уреждането по доброволенъ, по миролюбивъ начинъ на териториалнитъ спорове между насъ и Румъния. Добруджа се върна къмъ майката-родина по силата на една миролюбива спогодба, по силата на едно миролюбиво споразумение между насъ и Румъния, което се въодушевяваше отъ идеята да се създаде атмосфера на доверие между двѣтѣ държави и да ги впрегне въ пълно сътрудничество, да отстрани прѣчкитъ за разбирателство помежду имъ и да ги насочи къмъ новитъ съдбини, които Европа ще трѣбва да си подготви въ тѣзи бурни събития сега. Ние одобрихме присъединяването на Добруджа по този начинъ. Това бѣше действително една щастлива спо-

годба, съ която се преустановиха недоразуменията между насъ и Румъния. За нещастие, не бѣше възможно този методъ да се приложи по отношение на нашитъ спорове съ Гърция и съ бизната Югославия. Тамъ вече оржките реши въпроса. И когато войната се ликвидира, когато трѣбваше да се урежда съдбата на териториитъ, отъ които бѣха изгонени вече тѣзи държави, тогава международнитъ съображения на справедливост, тогава концепцията на голѣмитъ държавници, които решаватъ съдбинитъ на народитъ, признаха правата на нашата държава за безспорни и ние имаме възможност, благодарение на това разбирателство, да вземемъ териториитъ, за които толкова време сме копѣли и за които сме пролѣли толкова много кръвъ.

Г-да народни представители! Азъ не смѣтамъ, че сегашното териториално разпредѣление е окончателно установено. Азъ не смѣтамъ, че нѣма какво още да се коригира въ него и специално не смѣтамъ, че нашитъ териториални претенции на югъ, къмъ южнитъ предѣли на Македония (Продължителни ржкопѣлскания) И за тѣхъ сигурно ще дойде удобниятъ моментъ, когато международнитъ отношения ще позволятъ да се разгледатъ и тѣзи въпроси и да се установятъ съ огледъ на общия интересъ правата на нашата държава върху тѣзи чисто български територии. Азъ не смѣтамъ, че трѣбва много да се бърза по тѣзи въпроси, достатъчно е само да подчертаемъ, че българското Народно събрание, че ние не смѣтаме за окончателно установена нашата южна граница и, следователно, ще дойде спокойно време, ще дойде моментъ, когато ще се смѣтне възможно и подходящо да се поставятъ тѣзи въпроси, за да получатъ своето разрешение, съгласно принципа на справедливостта и съобразно националитъ ни права върху тѣзи наши територии. (Ржкопѣлскания)

Сега въ понятието за международния новъ редъ трѣбва да се установятъ другитъ елементи: елементитъ на отношенията между държавитъ, елементитъ на международния моралъ, елементитъ на зачитане правата на отделнитъ народи, елементитъ най-после на задълженията на всѣки народъ да съобрази своето поведение съ общия интересъ. Ето това е новиятъ духъ въ международния животъ. Това е, което дава истинското съдържание на този новъ редъ, това е, което нашето трояко слово сега нарича европейска общностъ подъ ржководството на силитъ отъ Осьта и на тѣхнитъ велики водачи. Ние се присъединихме къмъ Тройния пактъ, защото смѣтахме, че това е единствениятъ начинъ, чрезъ който можемъ да поставимъ нашитъ национални въпроси и можемъ да получимъ тѣхното правилно разрешение. Защото ясно е, че отъ войнитъ насамъ никога нашитъ национални и държавни въпроси не намѣриха правилно разбиране въ онѣзи, които сега искатъ да представляватъ международната свѣсть и които въ Женева систематически отблъсваха всички опити да се подобри положението на българскитъ национални малцинства, всички опити да се тури въ действие прочутиятъ чл. 19 отъ пакта на Обществото на народитъ, за да се дойде до мирно уреждане на тия конфликти, които се създадоха и трояка международния животъ, специално тукъ на Балканитъ.

Г-да народни представители! Ако хвърлите единъ погледъ на картата, създадена следъ свѣтовната война, на картата, която се създаде въ Версай и Ньойи, ще намѣрите на всѣка граница въ Балканския полуостровъ по единъ цирей, по единъ конфликтъ, ще намѣрите изострени отношения, които систематически трояка атмосферата и не позволяваха да се създаде единъ истински спокоенъ и творчески животъ.

Между насъ и Румъния остана да тежи като Дамоклевия мечъ и като водениченъ камъкъ на нашия вратъ въпросътъ за Добруджа. Между насъ и Югославия остана да тежи болиятъ въпросъ за Македония и Западнитъ покрайнини. Между насъ и Гърция остана да тежи въпросътъ за Тракия и излазътъ на Бѣло-море. Между Югославия и Гърция остана въпросътъ за Югославски излазъ на Бѣло-море. Между Албания и Югославия останаха споретъ за аѣбанцитъ въ Косово и т.н. Всички тѣзи въпроси все повече и повече се изостриха, тежаха на международнитъ отношения и прѣчеха за установяване на траенъ миръ, на траенъ редъ, на отношения, пропити съ доверие, и, следователно, на международенъ животъ, насоченъ къмъ творчество, прѣчеха за създаване на истинска международна общностъ.

Всички тѣзи конфликти, създадени така лекомислено въ Версай, не можаха да намѣрятъ миролюбиво разрешение въ Женева. Защото целитъ тогава бѣха други, намѣрениата не бѣха да се уталяжатъ страститъ, а да се поддържа едно изкуствено равновесие, да се уравнисятъ

тѣзи сили съ действия и противодействия, за да може изкуствено да се поддържа единъ боленъ редъ, който криеше толкова несправедливости въ себе си и който въ края на краищата обязательно щѣше да избухне въ единъ конфликтъ отъ рода на този, на който сега сме свидетели всички.

Г-да народни представители! Тѣзи неубратични точки, тѣзи болни мѣста по цѣлия Балкански полуостровъ вече окончателно трѣбва да изчезнатъ. Народитѣ трѣбва да намѣрятъ своитѣ права. Въпроситѣ между тѣхъ трѣбва да бждатъ разрешени справедливо, отношенията трѣбва да бждатъ освободени отъ тая отровна атмосфера, въ която се намиратъ сега, за да може действително въ единъ новъ духъ, въ нова свѣтлина да се намѣри пътятъ на истинското сътрудничество на тия народи. Специално нашиятъ народъ, потиснатъ, разпокъсанъ, поставенъ въ невъзможни условия на животъ, бѣше заобиколенъ отвсѣгдѣ съ враждебностъ и студенина. И когато ние по лояленъ начинъ, по съвършено предпазливъ начинъ, по начинъ достоенъ за всѣки народъ, се мжчехме да убедимъ международната създба, се мжчехме да убедимъ тѣзи, отъ които зависѣше съдбата на свѣта, въ неопносимостта на положението на Балканитѣ, ние намѣрихме неразбиране на нашето положение, ние бѣхме поставени въ положение на постоянно подозиране, преследване и обвиняване, чѣромъ нѣкакъвъ международенъ заговоръ, за който ще трѣбва да отговаряме съ цената на своето съществуване.

Е добре, г-да народни представители! Ние успѣхме да запазимъ самообладание. Ние успѣхме, въпрѣки всичко, да спотайваме болката си и да пазимъ правата си дълбоко въ своето съзнание и своето сърдце и същевременно да търсимъ мирнитѣ срѣдства за разрешаване на нашитѣ проблеми. Ние успѣхме. Не успѣхме поради егоизма на досегашната международна политика, не успѣхме поради фаворизацията, въ която бѣха поставени нашитѣ съседи, незаслужена фаворизация, съ която се искаше да се създадатъ изкуствени държави, далечъ надъ тѣхната национална мощъ и възможности, изкуствено създадени чрезъ присъединяване на чужди територии и насочени да играятъ стражарска роля на Балканитѣ.

Г-да народни представители! Всичко това е вече едно минало, косто не бива да се повтаря. Споменътъ за това минало трѣбва да бжде буденъ у насъ, защото сега, когато ще се опредѣлятъ новитѣ отношения, не трѣбва да се повтарятъ грѣшкитѣ, които се направиха. Всички народи трѣбва да получатъ възможностъ да живѣятъ свободно, да живѣятъ въ рамкитѣ на своето жизнено пространство, да живѣятъ съ своитѣ права, разбира се, въ рамкитѣ на една общностъ, на която тѣ съзнателно ще бждатъ членове, признавайки, че вънъ отъ тая общностъ не могатъ да бждатъ гарантирани тѣхнитѣ истински права и не може да бжде обезпечено тѣхното бждеще. (Ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! Какво е положението сега? Споревѣтъ, които се водятъ на международна почва по уреждане на бждещитѣ отношения на държавитѣ, хвърлятъ известна свѣтлина и върху нашитѣ въпроси. И надъ всичко доминиратъ отношенията, които съществуватъ между Великобритания, отъ една страна, и Съветска Русия, отъ друга — единъ съюзъ, оправданието и обяснението на който нека оставимъ на историтата. Нека историкътъ нѣкога да отсѣди последователността на английската политика, която позволи следъ две десетилѣтия борба съ системата на болшевиизма, следъ като искаха да държатъ въ изолирано състояние, окованъ болшевиизма като международна опасностъ, следъ като въ продължение на толкова години търпѣха отровна атмосфера, която той създаваше, сега вече хвърлиха всички спорове настрана, подадоха си ръка и си даватъ обетъ да уреждатъ бждещитѣ международни отношения.

Вие си спомняте, г-да народни представители, статията, която преди нѣколко месеца се появи въ мѣродавния лондонски вестникъ „Таймсъ“. Като говори за уреждане отношенията следъ войната, тамъ изрично се писа, че бждеща Европа ще бжде подѣлена на две: източната половина ще бжде предоставена на благоволенieto на Сталина, а въ западната половина — тамъ вече ще разпбрѣжда Великобритания!

Г-да народни представители! Какво значи всичко това? Какво значи специално за нашата държава този бждещъ дѣлежъ, при който ние ще останемъ въ сферата на влияние на Съветска Русия, съ всичката особеностъ на нейното управление, съ всичкитѣ послѣдци, които сѣ свързани съ тая подчиненостъ?

Ясно е, че Съюзътъ на Великобритания съ болшевишка Русия е една смъртна опасностъ за нашата държава и че нашата държава има основно задължение да отблъсква всички опити да се проведе тази политика тукъ, всички опити, които целятъ да създадатъ една благоприятна атмосфера за този съюзъ. И, следователно, всички онѣзи, които чрезъ вътрешни срѣдства тукъ се мжчатъ да отслабятъ нашия вътрешенъ фронтъ, които се мжчатъ да създадатъ благоприятни условия за успѣха на тази политика, трѣбва да се смѣтатъ като вредители на българската държава, като фактори, които целятъ да подровятъ въ основата правилното развитие на бждещитѣ наши международни отношения, на нашата вътрешна свобода и на нашитѣ международни връзки.

Г-да народни представители! Обещанията, които се правятъ чрезъ така наречената атлантическа декларация — декларация, която наподобява 14-тѣ точки на Уилсона отъ миналата война — целятъ да хвърлятъ опиумъ на народитѣ, да създадатъ убеждение, че се цели действително справедливо уреждане на бждещитѣ отношения. Тая декларация не може никого да задоволи, никого да заблуди. Ясно е каква съдба би имала Европа, каква съдба ще има Балканскиятъ полуостровъ и каква съдба ще има специално нашиятъ народъ, ако, недай Богъ, тукъ могатъ да разполагатъ нѣкога британскитѣ империалисти съ болшевишкитѣ корифеи отъ Москва. Ясно е, че ние на такава съдба не бива да излагаме нашата държава, че ние трѣбва да направимъ всичко да осуетимъ този опитъ — единъ опитъ, който ще бжде фаталенъ за нашата страна, фаталенъ за нашитѣ права и фаталенъ за бждещото развитие на нашата държава.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че въпроситѣ въ връзка съ нашитѣ международни отношения сѣ достатъчно изяснени, за да нѣма нужда да продължавамъ въ този духъ. За мене е важно сега да подчертая, че външната политика на нашата държава, така както тя намѣри нашето одобрение въ миналата сесия, така както тя винаги е намирала нашето одобрение, е единствената политика, която въ този моментъ може да гарантира бждещето на нашата държава, и единствената политика, която ще трѣбва здраво да бжде усвоена отъ всичкитѣ слоеве на нашия народъ, за да бжде прокарана успѣшно, защото само по този начинъ ние ще можемъ да обезпечимъ по-добро бждеще на нашия народъ. (Ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! Вътрешната и външната политика сега се така преплитатъ, така сѣ свързани, че една граница между тѣхъ е невъзможна. Ако ние искаме да обезпечимъ успѣха на нашитѣ външни мѣроприятия, ако ние искаме да запазимъ външния престижъ на нашата държава, ако ние искаме да гарантираме силата на тая държава, за да може тя да се прояви въ международния животъ въ една или въ друга форма, нашъ пръвъ дългъ е да обезпечимъ вътрешната стабилностъ, да осъществимъ вътрешната здравина, да осъществимъ единъ истински вътрешенъ фронтъ, на който единствено може да се опре външниятъ фронтъ на държавата. Нека не си правимъ илюзията, че сега времената налагатъ вниманието ни да бжде насочено само къмъ външнитѣ проблеми. Нека не смѣтаме, че тия проблеми могатъ щастливо да бждатъ разрешени при вътрешна слабостъ, при вътрешно несполучливо разрешение на най-парливитѣ въпроси, на въпроситѣ, свързани съ народното спокойствие. Да гарантираме това народно спокойствие е нашъ пръвъ дългъ. И ние сигурно имаме възможността и срѣдствата за това. Достатъчно е само да си дадемъ правиленъ отчетъ, да дадемъ правилна диагноза и да имаме куражъ за провеждане на мѣркитѣ, които тази диагноза налага.

Г-да народни представители! Вътрешниятъ фронтъ сега е нѣщо много по-сложно, отколкото бѣше преди нѣколко месеца или преди една година. Преди една година ние спорѣхме за формата на нашето държавно управление, ние спорѣхме за формата на нашия общественъ животъ, ние си поставяхме конкретно много въпроси, свързани съ нашия вътрешенъ животъ. Тия проблеми, повече или по-малко, можаха да намѣрятъ своето окончателно разрешение. Сега вече въпросътъ е много по-сложенъ и много по-труденъ, защото не се касае до тѣзи формални въпроси, до тия организационни въпроси на единъ обикновенъ нормаленъ животъ; касае се до създаването на една българска доктрина, касае се до създаването на истински държавенъ погледъ, за да може нашиятъ народъ и нашето поколение сега, нашата политически мислеща интелигенция да се освободи отъ досегашния кошмаръ, да се освободи

отъ досегашното ограничено гледане на проблемите и да разбере, че много по-важни и много по-сложни задачи сѣ сложени сега на разглеждане и на разрешение; да разбере нашата мисленца политически интелигенция, че въпросите не сѣ така обикновени, че тѣ сѣ свързани съ основните държавни проблеми и че, следователно, когато ще има да ги разрешаваме, трѣбва да бѣде въпрегната цялата българска общественост, трѣбва всички тежести на тѣзи проблеми да легнат върху плещите на българския народъ, на неговите слоеве отъ всички области на живота, за да може тогава авторитетно и съ пълнен престижъ да се наложи новото разбиране, което държавата трѣбва да възприеме, и новиятъ пътъ, по който тя трѣбва да трѣгне.

Г-да народни представители! Азъ виждамъ проблемите сега много по-трудни, много по-дълбоки и изискващи много повече усилия за разрешаване, отколкото бѣше порано, защото най-напредъ къмъ нашия народъ се върнаха българските земи, които имаха нещастното дълги години да изживѣятъ робството на чужди държави. Мислите ли вие, че Македония, напримеръ, съ своето минало на робство подъ Турция, на робство подъ Югославия и подъ Гърция, Македония, която даде въ тия борби толкова много жертви, че тя сега не слага на нашата държава и на нашето Народно събрание редица проблеми, разрешението на които иска особено внимание и особено въдѣлчаване?

Азъ имамъ щастие преди известно време да обиколя тѣзи земи. Въ продължение на нѣколко дни азъ посетихъ почти всички македонски градове. Вѣрно е, че е мѣчно за толкова време да се създаде една ясна картина, задълбочена достатъчно въ всички области на живота, но все пакъ азъ имамъ възможността да влѣза въ контактъ съ разни слоеве на населението тамъ, да разбере проблемите, които се слагатъ, и да видя колко много ние трѣбва да работимъ и колко много разбиране трѣбва да вложимъ, за да схванемъ въпросите въ тѣхната пълнота, да ги поставимъ правилно и да имъ дадемъ съответното правилно разрешение.

Г-да народни представители! Македония е една, безспорно, българска земя. Населението тамъ въ робството и подъ Турция, и подъ Сърбия, и подъ Гърция е живѣло съ своите копнежи за българско национално обединение. Нюансите можемъ да изоставимъ — не сѣ тѣ решителниятъ моментъ при разрешението на този въпрос. Но режимътъ, който е изживѣнъ тогава, преследванията, на които македонскиятъ елементъ е билъ подложенъ непрекъснато въ продължение на години, всичко това се е отразило така пагубно върху психиката на тия хора, всичко това е засегнало толкова много души, толкова много обществеността тамъ е понесла пораженията на тия режими, че сега вече ние се намираме предъ една проблема, разрешението на която нито може да стане много бързо, нито ще стане така лесно, както мнозина си мислятъ. Вие имате, напримеръ, тамъ единъ проблемъ за младежта. Какъвъ е този проблемъ? Какво представлява сега македонската младежъ, изпитала въздействието на чужди учебни заведения, живѣла при единъ другъ държавенъ строй, насочена въ една посока на своето развитие и на своята житейска кариера? Тези младежъ сега отъ единъ пътъ се вижда при една нова обстановка, отъ единъ пътъ тя е дезориентирана, отъ единъ пътъ тя трѣбва да търси нови посоки на своето развитие и нови посоки на своето поприще въ живота. Е, мислите ли, че този процесъ ще стане лесно? Мислите ли, че тая младежъ ще може само така отъ романтично увѣчание да понесе всичките несподобности на това положение и ще може съ всички неудобства да се справи така лесно, както си въобразяватъ нѣкои?

Г-да народни представители! Тези младежъ е била подъ пагубното влияние на чужденеца-пришелецъ, който е искалъ да убие нейната душа, който е постигналъ въ това отношение нѣщо. Той, този пришелецъ, не се е спрѣлъ предъ нищо, за да убие духа на тия хора, за да ги откъсне отъ семейството, да ги насочи къмъ една друга насока, да имъ влѣе често пъти и едни отрицателни настроения, които сега даватъ своето проявление въ една или друга областъ.

Г-да народни представители! Проблемътъ за младежта въ Македония е най-болниятъ проблемъ, който тамъ съществува отъ морално и национално гледище. Ние ще се справимъ съ другите въпроси — да кажемъ, стопанските, и съ другите материални затруднения, съ въпросите за прехраната, съ въпросите за продоволствието. Наистина, тоза сѣ въпроси, които може да бждатъ мѣчни, но тѣ по-лесно ще бждатъ разрешени отъ моралния проблемъ

за тази младежъ тамъ. И ние ще трѣбва сега сериозно да се спремъ на него, ако искаме въ тия земи българскиятъ духъ да намѣри своя разцвѣтъ. Ние трѣбва да вземемъ тази младежъ решително подъ българското национално влияние. Тя не е откъсната отъ това влияние, но тя се намира сега въ едно затруднено състояние на духа, въ едно притѣснено състояние на духа, и ние трѣбва да махнемъ този кошмаръ, който я измъчва, за да може младежта да намѣри истински разцвѣтъ на своя духъ, за да може тя да вложи своите усилия въ българската национална кауза, която сега е поставена тамъ на изпитание и която ще трѣбва обезателно да издържи успешно своя изпитъ.

Г-да народни представители! Македония се намира въ много отношения на едно ниво различно отъ нивото, въ което ние живѣемъ тукъ въ България. И въ стопанско отношение, и въ културно отношение, и по отношение на селото, и по отношение на занаятите, и по отношение на интелигенцията, Македония се намира въ едно състояние, което се нуждае отъ изравняване съ условията у насъ тукъ, за да може ние да станемъ на едно ниво, да поемемъ заедно единъ общъ пътъ къмъ единъ общъ държавенъ и националенъ идеалъ.

Г-да народни представители! Това не е една задача, която може лесно да бѣде постигната. Оеднакваването на условията за издигане на селото тамъ, за създаване на благоденствие въ градовете, за създаването на самоувереностъ въ македонската интелигенция, е задача, която заслужава сериозно да бѣде поставена и разрешението на която азъ не смѣтамъ досега да върви по най-сполучливия и по най-щастливия пътъ.

Г-да народни представители! Въ началото на освобождението на Македония ние смѣтахме, че можемъ да приравнимъ тия територии въ административно отношение къмъ останалите части на българската територия. Ние тамъ назначихме администраторите на общо основание, макаръ и командировани. Направихме административното дѣление тамъ така, както то е въ старите предѣли на България, и почнахме да уреждаме тия земи, смѣтайки, че тѣ сѣ тия обикновени сѣрцства и методи ще могатъ лесно да се приразнятъ къмъ нашето ниво и да трѣгнатъ по общия български държавенъ пътъ. Е добре, азъ смѣтамъ, че въ това отношение има една слабостъ, която трѣбва да признаемъ, една слабостъ, която ние трѣбва на всѣка цена да изправимъ сега, ако искаме по-лесно и по-сполучливо да получимъ разрешението на тия въпроси.

Отдѣлването на Македония въ една отдѣлна административна единица — съ единъ директоръ ли, съ единъ управителъ ли, не е важно какъ ще го наречете — съ единъ висшъ представителъ на българската държава, който да обединява въ себе си всичките власти тамъ, който да има по-широки пълномощия, по-широки права, да разрешава тамъ на самото мѣсто проблемите, свързани съ живота, да обединява, да координира, да внася истинска хармония въ държавните цели, да въпрегне всички въ постигането на общия български националенъ идеалъ — това е една нужда на момента сега, която, ако не бѣде удовлетворена, азъ смѣтамъ, че ние ще имаме резултатъ много по-мѣчни и много по-отдалечени, отколкото бихме ги имали, ако се трѣгне по този пътъ.

Азъ констатирахъ тамъ едно раздвоение на властите, азъ констатирахъ различните пътища, по които се движатъ. Констатирахъ, че нѣмаше достатъчно взаимодѣйствие, нѣмаше достатъчно координирани и хармонизирани действия за постигането на тая обща целъ, която всички български държавни органи въ тая територия иматъ. И затова проблемите тамъ се поставятъ откъслечно, изолирано, поставятъ се за всѣко ведомство самостоятелно, безъ свръзка помежду имъ и, естествено, разрешението имъ нѣма да бѣде удовлетворително поне въ онзи размѣръ, въ който това щѣше да бѣде възможно, ако се вървѣше по другия пътъ.

Ето, г-да народни представители, единъ методъ, който ние можехме или трѣбваше да усвоимъ особено следъ опита въ Добруджа. И тамъ имаме поставенъ подобенъ въпросъ; и тамъ отначало се трѣгна по тоя пътъ, за да се изостази той скоро и да се премине къмъ обикновения методъ на администриране, усвоенъ въ българските стари територии.

Затова, г-да народни представители, и тамъ въ началото условията не позволиха да се разрешатъ всестранно въпросите; и тамъ ние не можехме да постигнемъ съ тази бързина, съ която е желателно, държавните цели на българското управление, както това и сега въ Македония сѣщо така не можемъ да постигнемъ. Азъ намирамъ, че така поставенъ проблемътъ за Македония, той би далъ

възможност по-изчерпателно да се сложат въпросите за разрешение и по-правилно, и по-бързо и ефикасно да се разрешат.

Ако минем към другия въпрос, въпросът за отношенията на властите в Македония към местната интелигенция, там също така, г-да народни представители, ние се натъкваме на голъми затруднения. Тия затруднения нима защо подробно да се излагат тук предъ вас? Тъй съвсем действително едни болни въпроси, които съвръзани със трагедията на Македония. Македонската интелигенция е била будна интелигенция, тя е проникнала във всички области на живота там, и ако ние искаме сега да дадем едно истинско освобождение на Македония, ако ние ценим тази Македония като една българска земя, която трябва да бъде влиета въ ськровищницата на българския национален дух, за да бъдат използвани нейните сили, естествено е, че и българската интелигенция там ще трябва да бъде впрегната въ работа. Но тя ще трябва да бъде впрегната въ работа следъ като мине презъ лабораторията на българската държавност, следъ като се вживее въ българския държавен дух, следъ като се запознае съ методите на управление въ България и следъ като всички тия проблеми, които българската държава поставя, и бъдат сътворено ясни отъ българско държавно гледище, за да може тя действително да ги осъществява въ живота по начини и съ средства, които ние тук въ България знаем и прилагаме.

Г-да народни представители! Македонската интелигенция се впрегна тамъ масово въ работа. Азъ имахъ възможност да беседвамъ съ мнозина отъ тяхъ при своята обиколка. Азъ видяхъ отъ тяхъ прекрасни администратори — това е зърно — азъ видяхъ спокойни хора, азъ видяхъ хора, които съ привързани къмъ българската държава и които съ оставили всичките свои сили на разположение за успешното разрешение на проблемите, свързани съ управлението на дадените околии. Но същевременно, г-да народни представители, азъ видяхъ и други, които напръгаха всичките си сили да схвататъ българския дух на управлението и все пакъ това не имъ се удаваше достатъчно, защото има нѣщо, което трябва да се преодолѣе, има нѣщо, което трябва да се разбере малко по-спокойно, да се разбере при една по-спокойна обстановка, за да може тогава вече да го прилагатъ по-сполучливо въ живота. И затова азъ смѣтамъ, че би било по-сполучливо, ако тия хора се изпратѣха въ стариги предѣли на България да изкаратъ не единъ стажъ тукъ, но да поживѣятъ тукъ съ нашия духъ, да поживѣятъ съ нашите методи, да се вживѣятъ въ тия методи и тогава вече по-сполучливо и по-щастливо сигурно тѣ биха приложили методите на управление въ новите земи и биха дали по-бързи и по-ефикасни резултати.

Затова, г-да народни представители, тамъ въ Македония въпросътъ за интелигенцията, въпросътъ за младежта и въпросътъ за обществеността съ поставени на болни начала. Обществеността съ поставени на болни начала, обществеността въ Македония трябва да бъде заздравена, тя трябва да намѣри своето лѣчебно срьдство чрезъ срьдствата на българската държава, чрезъ едно истинско лѣкуване съ съответните срьдства на тази болна душа, която тамъ сега се констатира.

Раздвоеността на обществеността въ Македония не е толкова дълбока, не е толкова болезнена, но тя е все пакъ единъ фактъ, който ще трябва съ течение на времето, съ едно спокойно изживяване да се преодолѣе, за да може всичко това, което досега е било характеристика на положението тамъ, онова, което е създадено отъ натискъ, отъ подтисническо чуждо управление да бъде отстранено, за да се озонира атмосферата. И тогава вече ние ще можемъ да смѣтаме, че българската общественостъ въ Македония окончателно може да поеме въ ръцѣ си местния животъ и да го напразлява въ духа на българските държавни традиции и въ духа на българските държавни цели. Дотогава все ще куца нѣщо въ тѣзи земи. И затова специалните грижи на Министерството на вътрешните работи, специалните грижи на правителството изобщо трябва да бъдатъ проявявани въ всички области на живота тамъ. Иначе действително все по-бавно и по-бавно ще се разрешаватъ тѣзи въпроси и все повече ние даже ще се отдалечаваме отъ тяхното правилно разрешаване.

Г-да народни представители! Ако надникнемъ сега въ нашия вътрешенъ животъ тукъ, ясно е, че ще се сблъскаме съ много въпроси, свързани съ ежедневието, ще се сблъскаме съ много въпроси, които обусловятъ нашия животъ, които всеки моментъ се налагатъ на вниманието на всички, които мислятъ политически и които наблюдаватъ събитията.

Г-да народни представители! Азъ казахъ още въ началото: искаме ли да имаме здравъ външенъ фронтъ, съ какви срьдства трябва да си послужимъ, за да може този вътрешенъ фронтъ да бъде действително заздравенъ, за да може той сега да ни послужи за истинска опора въ трудните моменти, които нашата държава живее, и въ трудните събития, които трябва да бъдатъ преодолявани? Ако хвърлимъ погледъ върху тѣзи вътрешни въпроси, всички ще се натъкнемъ най-напредъ на въдиането, на въпросите, свързани съ ежедневиия материаленъ животъ на нашия народъ — въпроси така болни, въпроси въ момента, който живѣемъ сега, толкова съдбоносни, че специалното внимание на нашето Народно сьбрание, специалното внимание на българската държава трябва да бъдатъ насочени къмъ тяхното правилно разрешение.

Г-да народни представители! Азъ зная, че ние сме сега въ война; азъ зная всички лишения, които съ свързани съ положението на война; азъ зная причините, които довеждатъ до тѣзи резултати, които имаме налице. И затова не е много чудно, че сега трудностите постоянно се увеличаватъ, не е много чудно, че ние всеки денъ се натъкваме на нѣкакви липси, на нѣкакви лишения. Чудното е друго — че не всичко това може да се отстрани, че не всичко това може въ убеждението на нашия народъ да се приеме като нѣщо неизбежно, като нѣщо, което следва по една желѣзна необходимостъ и, следователно, като нѣщо, което трябва да се приеме, защото другояче не може.

Г-да народни представители! Ако въпросите на продоволствието, въпросите на прехраната съ поставени въ трудно положение сега, очевидно е, че ние трябва да намѣримъ преди всичко правилното имъ разрешение въ едно доверие, което трябва да бъде създадено въ населението, населението трябва да върва въ управлението, трябва да върва, че мърките, които то взима, съ полезните мърки, че тѣзи мърки съ единствено възможните, че чрезъ тяхъ се дава максимумътъ отъ онова, което е възможно, и че, следователно, ако не всичко се постига, ако не всички лишения се премахватъ, това е, защото другояче не може, това е, защото така е сложено, че не може въ пъленъ размѣръ да се даде всичко онова, което е необходимо, или онова, което се иска. Ако успѣемъ да създадемъ това доверие, ако успѣемъ съ мърките, които се взиматъ, съ разпредѣлението, което се прави, съ изземванията, които и въ този моментъ съ въ ходъ, да убедимъ народа, че другояче не може да се постигне, трябва да смѣтаме, че проблемътъ е решенъ не наполовина, но даже повече отъ половината. Нашиятъ народъ е готовъ сега на жертви. Той знае, че не може да има сто на сто онова, което му е необходимо. Той знае, че миналата реколта бѣше недостатъчна или по-малка по количество. Той знае, че проблемътъ за обзуките сега е действително труденъ, той знае, че облъклото сѣщо тъй е единъ труденъ въпросъ, той знае, че и другите проблеми, да кажемъ проблемътъ за снабдяването съ тѣстени или съ други хранителни продукти, сѣщо така се сблъскаватъ съ не по-малко трудности, било по транспорта, било по производството, било по други стопански причини. Всичко това му е достатъчно добре известно, и той е готовъ на жертви, стига само да се убеди, че мърките, които се взематъ за правилното разпредѣление на наличните продукти, съ целесъобразни, че безъ тѣзи мърки положението ще бъде още по-лошо и че, следователно, ако тѣзи мърки не бѣха взети и че ако не се взематъ точно такива мърки, каквито се взематъ, положението ще бъде не-удържимо.

Г-да народни представители! Въ това отношение действително има какво да се желае още. Азъ не желая конкретно да говоря по тѣзи въпроси. Тѣ съ известни. Искамъ само да поставя проблема тукъ като единъ държавенъ проблемъ, и то не свързанъ така съ непосредствените тѣзи нужди, но свързанъ съ вътрешния фронтъ, съ вътрешния авторитетъ на нашата държава, свързанъ и съ външния фронтъ и съ външния престижъ и авторитетъ на държавата, защото безъ такъвъ авторитетъ и престижъ тя въ този моментъ не може да овладѣе положението и не може да осъществява правата, къмъ които се стреми. Азъ никога не отдѣлямъ вътрешната политика отъ външната, защото смѣтамъ, че връзката между тяхъ е жизнена зръзка, че тя трябва винаги да се има предвидъ, тъй като тя обусловя вътрешния престижъ, вътрешната ефикасностъ на политиката на държавата едновременно съ външната възможностъ да осъществява

своите идеали и да създава доверие у онѝзи, съ които ще има да трактува утре.

Г-да народни представители! Нека да не изолираме въпросите един от друг. Азъ ви казахъ: нѣма сега вътрешна политика безъ външна политика, така както нѣма външен престижъ безъ една добре уредена, добре стабилизирана вътрешно държава, готова да отстоява както вътрешните права на своя народъ, така и неговите външни права.

Г-да народни представители! Въ това отношение има действително какво да се желае, и азъ, обръщайки внимание на тѣзи проблеми, очаквамъ и се надѣвамъ, че ще се постигнатъ подобрения въ тази посока, защото не допускамъ, че може отъ министерската маса да не се схваща всичката жизненостъ на тѣзи проблеми и всичката желѣзна необходимостъ на тѣхното правилно разрешение.

Таско Стоилковъ: Много додѣватъ контрабандистите. И тѣ минаватъ за добри българи. Така се смуцава вътрешниятъ редъ на стопанския фронтъ.

Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Когато говоримъ за прехраната, когато говоримъ, следователно, за снабдяването и за продоволствието на населението, очевидно е, че веднага се слага въпросътъ за цените. Цените сѣ единъ проблемъ, жизненото значение на който сега все повече и повече се схваща. Преди нѣколко дни единъ именитъ чуждъ държавникъ изнесе този въпросъ публично въ София. Подчерта се жизненото значение на въпроса за стабилността на вътрешния стопански животъ, на вътрешното производство, защото безъ такава стабилностъ нѣма външна сила. Нека се спремъ, нека имаме куражъ да погледнемъ този проблемъ въ очите, защото никого не ползува, ако се криемъ отъ него, ако смѣтаме, че той ще се разреши само съ мълчание.

Г-да народни представители! Въпросътъ за цените, въпросътъ за едно правилно развитие на тѣзи цени е жизненъ въпросъ, безъ правилното разрешение на който не може да има вътрешно спокойствие. Нека по този въпросъ имаме куражъ да направимъ тѣзи признания. Когато говоримъ за цените, никой отъ насъ не смѣта, че тѣ могатъ да стоятъ въ едно вътрешно замръзнало състояние. Ние знаемъ международната зависимость на цените. Ние знаемъ, какви скачени съдове представятъ тѣ и колко много сѣ чувствителни къмъ разните фактори, които се отразяватъ върху тѣхъ. Не се касае, следователно, за тѣхното замръзване на дадено ниво. Касае се по-скоро до друго: да може цените да се владѣятъ, тѣхното измѣнение да става съзнателно, да става подъ контрола на държавата, за да може връзката между тѣхъ да бѣде винаги логически необходима, и измѣненията, които ставатъ въ цените, да бѣдатъ наложени като една необходимостъ, като една оправдана необходимостъ. Въ такъвъ случай нѣма да има никакви роптания, нѣма да има никакви недоволства; всички ще съзнаемъ необходимостта отъ онѝзи измѣнения, които животътъ налага. Когато, обаче, има неестественостъ въ движението на цените, когато тѣхното движение не може да се мотивира, когато измѣнението имъ се дължи на нѣкакви причини далечъ отъ действителните нужди, тогава очевидно се поставя въпросъ за съмнение въ авторитета на оная властъ, която ръководи цените, и, следователно, престижътъ на тази властъ ще бѣде сериозно нахвърненъ.

Азъ не искамъ да се спирамъ подробно на този въпросъ. Искамъ само да го поставя като единъ жизненъ въпросъ на времето, като въпросъ, свързанъ съ вътрешното спокойствие, свързанъ съ вътрешния нашъ животъ, да се прехвърля по-нататъкъ, за да намѣря връзката на вътрешния фронтъ съ външния фронтъ и оттамъ съ авторитета и престижа на нашата държава.

Г-да народни представители! Не е само материалното задоволяване, което въ даденъ моментъ може да влияе на спокойствието на нашия народъ. Азъ искамъ сега съ две думи да се спра на идейната страна на нашето управление. Идейната страна на управлението е била предметъ на спорове отъ години. Отъ тази трибуна сѣ изнасяни тези въ различенъ смисълъ. Отъ тукъ е говорено за необходимостта отъ една идеология, отъ тукъ е говорено за необходимостта отъ нѣкаква обществена сила, която да може да създаде истинска опора на управлението, една опора обществена, безъ която действително никакво управление не може да има достатъчно авторитетъ. Въ тѣзи моменти азъ не смѣтамъ, че така конкретно се слага този проблемъ. Азъ не говоря въ тѣзи моменти за никакви обществени сили, азъ не смѣтамъ, че се налага сега да се пристѣпва къмъ решаването на единъ проблемъ, който

отъ години насамъ въ редица спорове се изнасява и все пакъ още не е добилъ своето достатъчно теоретическо и практическо освѣтление. Времето сега иска по-скоро практическо разрешаване на проблемите, които се слагатъ. И контактътъ съ българската общественостъ, контактътъ съ онѝзи, които въ даденъ моментъ представляватъ българската обществена мисълъ, е достатъчно сръдство за момента, за да може действително обществениятъ престижъ на управлението да бѣде създаденъ и върху него да се крепи по-нататъкъ управлението на държавата.

Г-да народни представители! Азъ не поставямъ сега идеята за създаването на нѣкаква обществена сила като една необходимостъ на момента. Азъ не смѣтамъ, че трѣбва да се постави сега на практическо разрешение, защото зная трудностите, които сѣ свързани съ подобна мѣрка и защото зная, че времето, съ което разполагаме сега, нѣма да ни позволи да дойдемъ до окончателно и бързо разрешение на този проблемъ.

Но заедно съ това, когато ще говоримъ за идейната страна на въпроса, азъ не смѣтамъ, че само материалната страна на управлението, задоволяването само на материалните нужди е достатъчно сръдство, чрезъ което ще може да бѣдатъ спечелени сърдцата и съзнанието на народа. Не. Народите никога не живѣятъ само съ своя стомахъ. Колкото и да се казва, че стомахътъ стои въ центъра на управлението, колкото и да се казва, че чрезъ стомаха се мисли, все пакъ надъ стомаха има едно чувство, единъ разумъ, едно съзнание за политическа дейностъ, има едно съзнание за политически права. И азъ вие не поставяте на правилна плоскостъ това съзнание въ народа, ако не поддържате достатъчно контактъ въ този моментъ съ общественото съзнание на народните маси, сигурно тоза ще бѣде пробелъ въ управлението, сигурно това ще бѣде една слабостъ на управлението. Азъ не искамъ въ този моментъ въ управлението да останатъ слаби страни. Азъ не искамъ въ този моментъ ние да бѣдемъ отстранени отъ българската общественостъ, да бѣдемъ чужди на тази общественостъ, защото зная, че вънъ отъ нея и вънъ отъ обществениятъ съвѣстъ нѣма достатъчно здрави сили, които да могатъ да носятъ всичките тежести на управлението въ този моментъ. Никой въ такива решителни, съдбоносни моменти, като сегашните, тежестта на управлението не може да бѣде по силите само на отделни личности или на отделна частъ отъ населението. Доверието, съзнанието, че управлението има одобрението все повече и повече на широки обществени сръди, е единъ необходимъ мораленъ елементъ за престижа на управлението. Ако ние можемъ въ това отношение сега да разрешимъ практически въпроса, ако можемъ да спечелимъ достатъчно симпатии въ тѣзи широки обществени сръди, сигурно е, че за момента ние можемъ да смѣтаме, че сме постигнали възможното, и то е достатъчно. Подалечни задачи въ този моментъ нека да не си поставяме, защото времето е бързо, събитията зрѣятъ сега много по-бързо, отколкото тоза бѣше въ миналото. Ако въ миналото за нѣкои проявления на живота, за нѣкои институти, напримеръ, за нѣкои идеи е било необходимо редъ години и редъ поколения, за да узрѣятъ и да се натопятъ като една необходимостъ на дневенъ редъ въ живота, сега вече това узрѣване може да стане само за нѣколко дни, може да стане само за нѣколко седмици, може да стане само за нѣколко месеца. Ние трѣбва не да догоняваме събитията, не да зървимъ следъ тѣхъ, както често пѣти се е случвало въ нашата държава, а да вървимъ предъ тѣхъ, да ги овладяваме. Трѣбва една администрация, която да схваща правилно проблемите на живота и правилно и своевременно да взема мѣрки. Динамизмътъ на времето сега е толкова силенъ, динамизмътъ на времето иска толкова съобразителностъ и бързо озалавяване на събитията и на мѣрките, че една администрация, която мисли бавно, която е муда въ своите действия и въ своите мѣрки, сигурно ще остане назадъ, тя нѣма да отговори на своето предназначение въ живота.

Ето, г-да народни представители, въпросътъ за нашата администрация, въпросътъ за нашето чиновничество, така широко обсъжданъ досега въ всички български политически събрания и въ всички парламенти, се поставя съ повече необходимостъ и съ повече желѣзна нужда. Ако чиновничеството сега, ако българската администрация не бѣде приспособена къмъ нуждите на момента, къмъ бързото мислене, къмъ бързите ефикасни действия, тя ще куца следъ живота, и нашиятъ народъ все повече и повече ще чувствава, че нуждите не могатъ да бѣдатъ задоволявани съ тѣзи методи на управление. Методите на управление сега не стоятъ отделни и изолирани отъ лицата, които ги провеждатъ и отъ лицата,

които въ даденъ моментъ се явяватъ носители на административната мисъл въ България.

Г-да народни представители! Готови ли сме ние сега да създадемъ на чиновничеството условия за едно действително ефикасно проявяване въ живота на нашата държава? Можемъ ли ние отъ интелигенцията, която въ България е така изобилна, да намѣримъ подходящите лица, които действително ще схванатъ нуждитъ, лицата, които ще могатъ да вързятъ въ темпото на времето и които ще могатъ ефикасно да задоволяватъ тѣзи нужди съ всички мѣрки, които сѣ на разположение? Ако е необходимо да се даде нѣкаква законна форма, да я дадемъ; ако е необходимо да се усили контролтътъ, да го усилимъ. Ние направихме вече каквото бѣше възможно и каквото се искаше отъ насъ. Г-нъ министъръ-председателъ е вече установилъ този контролъ при себе си. Азъ очаквамъ отъ него ефикасни резултати. Дано този контролъ, така много желанъ отъ насъ, да бѣде действително проведенъ, за да може въ България отъ понятието „отговорности“ да се направи реалностъ. Защото действително въ това отношение има нѣщо, което куца, има нѣщо, което трѣбва да се усъвършенствува, има нѣщо, което трѣбва да се направи, защото, г-да народни представители, отговорността въ България може да съществува теоретически, може да съществуватъ написани въ закона, но тѣ никога достатъчно не се провеждатъ въ живота и никога достатъчно не се изискватъ. (Ржкоплѣскания) Ако ние не намѣримъ срѣдство да проведемъ отговорността като една действителностъ, ако ще може административните органи да чувствуватъ тежестта на тази отговорностъ, подъ която тѣ ще попадатъ, ако не изпълнятъ навреме или както трѣбва своя дългъ по законитъ, ако ние не намѣримъ това срѣдство да попадатъ тѣ подъ ударитъ на тази отговорностъ, действително трѣбва да се простимъ съ илюзията, че ще създадемъ ефикасно управление, годно да се справя съ проблемитъ, които животътъ налага и които обязательно трѣбва да бѣдатъ разрешени. Проблемитъ сѣ много, тѣ сѣ живи, тѣ не само засѣятъ ежедневиетъ нужди, но тѣ сѣ свързани и съ спокойствието на духа, тѣ сѣ свързани съ здравината на вътрешния фронтъ, а оттамъ тѣ сѣ свързани и съ външния азторитетъ и престижъ на нашата държава. Ако не направимъ всичко онова, което е по нашитѣ сили и възможности, за да създадемъ здравината на тѣзи фронтове, сигурно е, че нашето Народно събрание нѣма да изпълни достатъчно своя дългъ и нѣма да остави дълбока следа въ нашия политически животъ.

Таско Стоилковъ: Много право.

Димитър Пешевъ: Нека да имаме съзнанието за своята отговорностъ. Ние като политическо събрание, ние като Народно събрание, което отразява действително народнитѣ настроения и нуждитъ на даденъ моментъ, имаме съзнанието, че въ това отношение най-после трѣбва да се предприематъ ефикасни мѣрки, безъ които ние не можемъ да очакваме истинско заздравяване на нашия вътрешенъ фронтъ.

Г-да народни представители! Времето на празнитѣ думи вече мина. Нека да съзнаемъ и да признаемъ, че иде времето на дѣлата, иде времето на резултатитъ. И ако ние не ги осигуримъ, никой отъ насъ нѣма да има право да смѣта, че е изпълнилъ своя дългъ. Ние трѣбва да намѣримъ възможностъ за едно реално проявление на отговорността и това до голѣма степенъ вече ще ни даде празото да смѣтаме, че сме разрешили най-сложната и най-мѣжната проблема на нашето управление. Азъ винаги съмъ поддържалъ, че проблемата на нашето вътрешно управление е проблемата на отговорността. Установете отговорността, прилагайте ги ефикасно, прилагайте ги своевременно и при действие, и при бездействие на чиновника, и зие ще имате най-сигурното срѣдство за ефикасно проявление на държавната властъ и своевременно задоволяване на нуждитъ — целта на всѣка администрация. (Ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! Азъ ще искамъ вече да приключа. Нашиятъ животъ вече е освободенъ отъ кошмаритъ, които го мѣчеха въ продължение на две десетилѣтия. Преди нѣколко дни азъ нарочно отидохъ въ Областния съдъ; искахъ да хвърля единъ погледъ на съдебната зала, въ която се разглежда дѣлото срещу саботоритъ, срещу онѣзи младежи, които, ръководени отъ единъ злътъ гений, сѣ искали въ най-решителния моментъ на нашата политическа история да смутятъ вътрешния животъ, да създадатъ условия за безредици, които ще позволятъ една чужда намѣса, а отъ тамъ вече можете да си представите резултатитъ, които ще послед-

ватъ. Азъ чухъ тамъ работи, които действително ме угнетиха. Азъ чухъ кои сѣ били вдѣхновителитъ на тѣзи младежи, вдѣхновители, нишките на които водятъ къмъ две чужди легации. И отъ тамъ вече въ моята паметъ се възобновиха споменитъ на политическитѣ борби въ България отъ две десетилѣтия насамъ, борби много често и много ефикасно влияни отъ чужди пропаганди. Чужди легации, чужди международни централи създаваха вътре въ България условия за една слабостъ, която е позволявала на чуждитѣ държави, заинтересувани въ единъ или другъ смисълъ, да правятъ своитѣ политически смѣтки. Това вмѣшательство е било постояненъ белегъ въ нашия животъ, свързанъ съ нѣкои политически срѣди и специално съ нѣкои политически партии, вмѣшательство, което не само морално, но и чисто политически винаги е било пагубно, винаги е било позорно, винаги е било съ най-нечастни резултати не само за лицата, които сѣ го провеждали, но и за нашата вътрешна политика. Този кошмаръ на външно вмѣшательство вече е отхвърленъ. Ние можемъ сега свободно съ пълна свѣтлина да гледаме на нашия пътъ, съ нашия собственъ разумъ да преценяваме събитията и да вземаме своето решение. Ние вече сме, следователно, свободни отъ едни вериги, които сѣ тежата на нашия вътрешенъ животъ и които винаги сѣ го напѣтствуваха въ една погрѣшна посока. И не бѣха достатъчни категорични външнитѣ гаранции за тѣзи държави, заинтересувани въ нашата вътрешна слабостъ. Тѣ искаха да създаватъ условия за тази вътрешна слабостъ и до голѣма степенъ, за нещастие, успѣха, защото можеха да намѣрятъ агенти, чрезъ които да провеждатъ своитѣ домогвания и своитѣ разбирания въ най-интимнитѣ подробности на нашата вътрешна политика. Сега вече това е само тежъкъ споменъ. И когато въ този моментъ на преценка ние ще търсимъ пѣтищата, по които ще трѣбва да се развие нашата политическа мисълъ и нашето политическо действие въ бъдеще, сигурно е, че ще бѣдемъ свободни поне отъ тѣзи външни въздействия, както и да се мѣчатъ чрезъ разни пропагандни срѣдства да влияятъ на известни елементи, които сѣ податливи на тѣзи внушения отъвън и които могатъ въ даденъ моментъ да имъ дадатъ отзвукъ.

Г-да народни представители! Азъ съмъ щастливъ, че можемъ свободно сега да правимъ преценка на тѣзи ценности, които ще трѣбва да бѣдатъ чужди на влиянието на заинтересувани външни срѣди, чужди на влиянието на тѣзи, които не мислятъ български и не чувствуватъ съ български сърдца. Но не е достатъчно само това. Ние сме длъжни въ тѣзи моменти сега да впрегнемъ цѣлата българска общественостъ въ работа. Ние трѣбва да намѣримъ възможностъ да използваме всички национални сили, защото най-добъръ е този редъ на управление, този строй на държавата, който дава възможностъ на едно истинско проявление, на едно истинско процъветаване на всички национални сили, на всички обществени сили. Ще намѣримъ ли начинъ да свържемъ въ едно българската общественостъ? Ще намѣримъ ли начинъ да създадемъ единство въ българската обществена мисълъ, да създадемъ единодействие и единомислие? Ще можемъ ли да постигнемъ този резултатъ? Азъ вѣрвамъ въ това, защото познавамъ здравата мисълъ на нашия народъ. Азъ зная, че ние можемъ да разчитаме въ тѣзи моменти на цѣлокупната българска общественостъ, на цѣлокупната българска обществена мисълъ, на здравия разумъ, на здравото чувство на българския народъ. Ние трѣбва само да намѣримъ начинитъ и пѣтищата да се свържемъ съ тази българска общественостъ. Тѣзи пѣтища и тѣзи начини не ни сѣ чужди. Ние можемъ да ги намѣримъ, ние ги имаме на разположение. Достатъчно е само да ги подиримъ, достатъчно е не само да апелираме, но да имъ сложимъ тѣхния дългъ, да имъ сложимъ задължението въ този моментъ, да впрегнатъ силитъ си въ постигане на една общонационална и общодържавна задача. Не само съ апели, г-да народни представители, може да се постигне това. Ние имаме и друго едно задължение — да подиримъ тѣзи хора, да имъ вдѣхнемъ довѣрие, да ги убедимъ, че пѣтътъ, по който вървимъ, е единствениятъ празилъ пѣтъ на нашата държава, че мѣрките, които вземаме, сѣ ефикаснитѣ мѣрки, които единствено се налагатъ, които не могатъ да бѣдатъ замѣстени съ други. Ние трѣбва да убедимъ тѣзи хора, че нашата държава върви по единъ пѣтъ чуждъ на всѣкакзи авантюри, по единъ пѣтъ, свързанъ съ една историческа мисия, съ една историческа задача. Ние трѣбва да създадемъ това морално предразположение въ всички да вѣрватъ въ ефикасността на нашата политика, да вѣрватъ въ нейнитѣ правилни насоки, да вѣрватъ въ добросъвестността на нейното провеждане. И само ако създадемъ това довѣрие и тази вѣра въ тѣхъ, ние можемъ

да разчитаме на тяхното съдействие и на тяхното сътрудничество, сътрудничество във вътрешната, сътрудничество и във външната политика. Това е лозунгът, който новото време издига. Можем ли да го осъществим, можем ли да проведем това сътрудничество, можем ли да впренем във една полезна работа всички творчески сили на нашия народ? Можем ли да създадем във душата на този хора истинска привързаност към целите на нашата политика за този момент, истинска привързаност към методите на управлението сега, истинска вяра, че това, което сега се върши, е единствено възможното, единствено необходимото и единствено полезното? Ако създадем това убеждение, ако създадем тази вяра, сигурно е, че нашият апел за сътрудничество ще намери добър прием навсякъде, ще намери истински сътрудници. И тогава вече обединим ли цялния народ за едно, обединим ли националната душа във едно, националното съзнание във едно, ние ще можем да поведем нашата държава към нейните светли бъднини. (Продължителни ръкоплъскания)

Председателстващ Никола Захариев: Има думата народният представител г-н д-р Петър Шишков.

Д-р Никола Минков и Други: Дайте малко отидих. Само пет минути.

Председателстващ Никола Захариев: Един час сме заседавали.

Д-р Никола Минков: Част и половина беше само речта.

Председателстващ Никола Захариев: Давам пет минути отидих.

(След отидиха)

Председателстващ Никола Захариев: (Звъни) Заседаният продължава.

Има думата народният представител г-н д-р Петър Шишков.

Д-р Петър Шишков: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Всъщност ние трябва всички да се радваме, че сегашното тронно слово е доста обширно и дава много от това, което народът очакваше да чуе. Обширността на тронното слово аз бих искал да съобразя с нуждите на днешния момент. И заради това аз още в началото трябва да забележа, че наистина тронното слово разглежда изчерпателно всички въпроси, които интересуват нашия народ. Но все пак, г-да народни представители, аз бих желал да се ограничи само върху два въпроса: върху вътрешната и върху външната политика. Отъ вътрешната политика бих разгледал само въпроса за характерологията на днешната власт, нуждата отъ събиране на националните сили и специално въпросът за болшевизма, който днес е толкова съществен и толкова важен.

Г-да народни представители! Нашата най-нова политическа история започва, безспорно, отъ 19 май 1934 г. Сбараяйки стария режим — или нека да се изразя с познатото название отъ френската история l'Ancien Régime — 19 май можа да допринесе много за новото устройство на България. Не искам да говоря тук за неговите недостатъци, 19 май имаше много такива и не можа всъщност да донесе снова, което ние всички очаквахме. Но, г-да народни представители, 19 май има една безспорна заслуга — това е разрушаването на партията у нас. Защото ние бяхме тръгнали по един път, по който ни се струваше, че не можем да вървим без съществуването на партията. Тъкмо това се оказа най-важното и най-същественото отъ 19 май, че той така или иначе ликвидира съ тях. Обаче, унищожавайки партията, 19 май не можа да създаде нещо ново на тяхно място. Все пак психологията на българина си остава такава, каквато беше по-рано. Българинът обичаше своето отечество, България беше за него земята, където той можеше да се прехранва, да изкарва своя хляб, където той можеше да се чувствува свободен. България за българина остана страна, където всъщност всички под един покрив можеха да намерят нужните политически свободи, такива, каквито българският народ винаги е имал. Обаче 19 май не можа да замести загубеното отъ партията с нещо друго, което е необходимо за събирането, за кондензирането на българската национална енергия.

Не само при демокрацията, г-да, един народ всъщност може да упражнява своите права. Вие виждате как въ авторитарните държави народът участва във управлението чрез непосредствено избиране на своите водачи съ грамадно болшинство. Вие виждате, че авторитарната държава не лишава народа отъ участие във управлението на страната, обаче подобрен е начинът на това участие във управлението. Демокрацията е известна съ своята слабост, съ своята бавност. Тя два дефекта авторитарната държава не иска да има, тя иска да ги избъгне. Така че, когато се говори за авторитарна държава, погрешно е да се мисли, че има някаква изборна диктатура, че има лишаване на народа отъ каквито и да е права.

Г-да народни представители! Въпрос е, къде народът взема по-живо участие във управлението на държавата, дали при старите демокрации или при днешната авторитарна държава.

Г-да! Когато говорим за идеологията на управлението, или искаме да характеризираме една политическа епоха у нас, ние не можем да не се спрем на Франция. Самите французи казват: „Франция има щастieto или нещастieto да бъде елитното поле на всички политически доктрини въ света.“ Вземете, г-да, национализма на революцията отъ 1789 г. заедно съ якобинизма; вземете национализма на либералното XIX столетие; вземете 1870 г. ведно съ буланжизма и по-после похода на революционния национализъм и комунизма, традиционния национализъм и особено католицизма, както и провалянето на националистическите идеи въ Франция следъ световната война; разгледайте и борбите между старите и новите сили и вие ще видите всичките борби на един народ за създаване на нещо все по-хубаво и все по-хубаво. И прав е Ришельо, който въ своя Testament казва, че няма нищо по-погубно за един народ отъ това да се управлява отъ норми, извлечени отъ книгите; съ тази книжовна литература много народи ще бъдат погубени. И вие виждате как Франция, въпреки че е люлката на културата на човечеството, въ много отъ своите режими е проливала кръвта на своите синове. И аз бих казал: „Пазе, Боже, българския народ отъ подобни опити.“ Ние не можем и не трябва въ никой случай да ги позволяваме. Франция често е идвала наистина и въ цвтущи състояния. Вие знаете французката доктрина, която казва на всички граждани citoyen, и че въ цялния святъ всеки човек има две отечества — своето и Франция. Но вие знаете пък какво ви казва особено прочутиятъ якобинец Жорж Клемансо: „Има народи, които почват. Има и народи, които свършват.“ Франция е отъ тези народи, които свършват. И наистина неговите думи като че ли скоро време се сбъднаха. Защото ние отъ една година присъствуваме на една нова трагедия на този велик и благороден народ. Нека свършим съ този примър, като пожелаем на французкия народ, именно въ този момент, да излезе отъ това страдание, въ което той се намира, да излезе отъ трулното положение, да бъде изведен на един спасителен брег и преди всичко да се разбере съ Германия, за да се пророчи към новия порядък, който единодушно цяла Европа ще прокара.

Г-да народни представители! Лично за менъ поне е безспорно, че демокрацията беше погребанъ ковчегъ на нацията, че тя даваше възможност на комунизма до голяма степен да върви към напредък, че тя даваше възможност да се проявяват и леко осъществяват мъгляви доктрини и системи. Демокрацията позволява свободното ширене на комунизма. Това у насъ се съзна по-рано. Съзнаха го и г-н Цанков, и много други, и се опитаха да се борят съ това зло, по един или друг начин. Ние сме щастливи — и тук е нашата благодарност към 19 май — че той затвори вратите на едно свое голямо управление на партизанство, което не зная колко общо има съ демокрацията, но което никога у насъ няма да пожелае да се повтори.

При разглеждане отговора на тронното слово, трябва неминуемо да излезем отъ констатацията, че трябва да скъсаме съ досегашния либерален демократизъм и, бих казал, съ еврейско-капиталистическия начин на мислене и схващане на световния порядък. Ако ние не разберем това, не можем по-нататък абсолютно нищо ново да сътворим и въ никой случай няма да отидем напред въ осъществяването на нашите идеали. Ние имаме добри примери отъ много други народи. Аз не искам да кажа, че трябва да копираме, но трябва да

вземем нѣщо отъ тѣхъ, като го побългаримъ. Недейте забравя, че националсоциализмътъ, фашизмътъ и болшеизмътъ могатъ да ни дадатъ много хубави начала, които ние можемъ спокойно да побългаримъ. Все пакъ, правейки това, ние не бива да забравяме никога, че националсоциализмътъ не е експортна стока. Самъ Хитлеръ ви каза, че „Der Nationalsozialismus ist keine Exportware.“ Следователно, националсоциализмътъ е особено нѣмско явление, и ние трѣбва да бъдемъ много внимателни въ това отношение. Тази максима сѣщо важи и за фашизма, г-да народни представители, който пакъ е чисто италианско явление. Само болшеизмътъ у насъ и въ свѣта има претенцията да бъде международно явление, само той има желанието да се вмѣсва въ живота на всичките други държави, но въпросъ е доколко заслужава нему да дадемъ довѣрието си.

Г-да народни представители! Азъ създавамъ дотукъ предпоставките за моето заключение. Азъ мисля, че ние, каквото и да правимъ, трѣбва да застанемъ на всѣка цена върху тѣзи здрави положения и, изхождайки отъ тамъ, въ хармония съ нашето правителство, да уредимъ извънредно многото въпроси, които днесъ сѣ трепещи и разрешението на които нашиятъ народъ очаква съ голямо нетърпение.

Мене ми се струва, че на първо мѣсто ние трѣбва да направимъ всичко за пълното възстановяване на духовното, на волевото и на политическото единство на народа. Ние трѣбва да направимъ извънредно много за националната дисциплина. Ние сме длъжни сѣщо да направимъ всичко за преодоляване на класовитѣ безмислия, на класовитѣ борби и на комунизма. Ние сѣщо така трѣбва да работимъ за издигането на християнството. Разбира се, наредъ съ това илва грижата за семейството, каго ядка на народа, илва грижата за реорганизирание на българското стопанство, за което, впрочемъ, се работи съ усиленъ темпъ; но не можемъ да очакваме чудни и бързи резултати. Ние сѣщо така трѣбва да работимъ за създаване на все повече блага за българския народъ въ връзка съ това стопанско пререорганизиране. Ние сме длъжни въ настоящия моментъ да обърнемъ особено внимание на въпроса за изселването и заселването; въпросътъ за изучаване на малцинствата трѣбва да стои на първо мѣсто и да бъде радикално разрешенъ, за да не се повтарятъ известни грѣшки отъ нашата минала политическа история. Това е много тънка материя. Когато говорихъ по законопроекта за защита на нацията, азъ имахъ възможностъ да се изкажа по този въпросъ и сега бихъ желалъ всички да направимъ възможното, за да работимъ по този въпросъ, защото, все пакъ, това е единъ отъ акутните въпроси на българската държава. Както за социалното издигане на селянитѣ, така и на занаятчиитѣ и на работничитѣ се работи извънредно много. Ние непрекъснато вървимъ напредъ въ тази насока. Ако вие четете статута на Международното бюро на труда при Обществото на народитѣ отпреди 6, 7, 8 години, ще видите, колко днешна България е надминала даже този статутъ, който тогава бѣше единъ идеалъ на човѣчеството въ много отношения. (Ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! Нека ми бъде позволено да кажа отъ тукъ, че отъ всички селяни, занаятчи и работници държавата трѣбва да иска и тѣ трѣбва да дадатъ, защото, ако тѣ не съзнаятъ това нѣщо, ако тѣ не даватъ всичко, каквото държавата иска отъ тѣхъ, азъ съмъ първиятъ, който ще искамъ да се направятъ реформи въ социалното законодателство и да се спре, впрочемъ, отиването напредъ. Даването изисква и вземане. Срецу това, което държавата дава на тѣзи хора, азъ мисля, че тѣ ще бъдатъ проникнати отъ високото съзнание, че трѣбва сѣщо да дадатъ и да направятъ всичко за засилване на българската държава.

Ето, г-да народни представители, основнитѣ принципи, къмъ които, като прибавимъ обезателно и принципитѣ, които трѣбва да легнатъ въ основата на системата на сегашното управление, а именно принципитѣ на компетентностъ, на иерархия и на вѣрностъ, мисля, че ще имаме картината, къмъ която трѣбва да се стремимъ и която трѣбва да изразява идеологията на днешната властъ. Може да се различаваме въ мненията си тукъ-тамъ, но ние сме длъжни безъ друго да си създадемъ една обща идеология, защото, нека да си го признаемъ това между насъ, една отъ слабоститѣ на нашето управление — може би не на правителството, а слабостъ на насъ, на васъ и на всички — това е липсата на здрава идеологична спойка. По-раншнитѣ режими ние ги критикувахме за едно или за друго, но тѣ

имаха здрава идеологична спойка. Ние сме се обобщили по главния въпросъ, ние трѣбва да вървимъ стремглаво напредъ, за да създадемъ това, което чака цѣлиятъ български народъ отъ насъ. Вие знаете, че всѣки народенъ представителъ се избира самостоятелно въ своята колегия, че е доморасълъ въ тази колегия и нѣма нуждния афинитетъ съ депутатитѣ отъ другитѣ колегии. Тѣкмо върху нашитѣ плещи лежи да създадемъ тази връзка, за да може да се заздравятъ устоитѣ на третата българска държава още повече.

Отъ тукъ всѣщностъ почва характерологията на днешното управление. Днесъ, г-да, нашата държава се намира, безспорно, въ единъ преходенъ периодъ. Колкото и да се опитваме, ние мѣчно можемъ да кажемъ, какъвъ е видътъ на сегашното управление. Едно е безспорно, обаче, че той още се движи въ рамкитѣ на Търновската конституция. Разбира се, трѣбва да признаемъ, че днешното управление възприе новъ начинъ на тълкуване на конституцията, който за много хора отъ старитѣ режими у насъ изглежда неразбираемъ. Обаче този новъ начинъ на тълкуване, безъ да измѣня нормитѣ на конституцията, даде новъ обликъ и новъ животъ на нашата страна. И ние сме щастливи съ това. Както римлянитѣ нѣкога не промѣняха законодателството си, тѣхнитѣ писани закони оставяха сѣщитѣ, а промѣняха само коментаритѣ за тѣхъ, така се прави днесъ и у насъ. Този начинъ е най-правилниятъ.

И днесъ, г-да народни представители, основнитѣ власти въ нашата държава сѣ: изпълнителна, законодателна и съдебна. Вие знаете, че начело на изпълнителната властъ — азъ съзнателно се спирамъ на това — стои Царътъ, както и начело на всички други власти. Правителството и по конституцията, и въ много отношения е звено между народа и Короната, то е всѣщностъ онзи Mittelbarer Staatsorgan — посредственъ държавенъ органъ — както изтъкна това нашиятъ колега народниятъ представителъ д-ръ Кюсеизановъ, въ последната си речъ. Правителството у насъ се занимава главно съ административни функции. Следователно, когато ние искаме отъ него много отговорности въ едно или друго отношение, азъ изхождамъ отъ тази конституционна база, че ние сме длъжни, преди всичко, да имаме правителственото положение предвидъ. Разбира се, контролната функция на Парламента се отправя и къмъ правителството. Моята мисль е да се схване значението на правителството именно въ този обликъ, за да избѣгнемъ много недоразумения, на които често пъти ставаме жертва.

Царътъ на българитѣ, г-да народни представители, е символъ на българската държава. Той е олицетворение на единството на българския народъ, той е всѣщностъ и най-висшиятъ органъ на държавата, както знаете, заедно съ великото Народно събрание. Той координира всички дейности у насъ. Неговитѣ права сѣ грамадни, включително и правото му да издава закони по чл. 47 отъ конституцията, когато не може да се свика Народното събрание. Само Царътъ — и опозицията ще се съгласи, пакъ и всички сме съгласни по този въпросъ — има право да назначава министритѣ. Ние досега сме вървели по погрѣшенъ пътъ. Народното събрание има право да ги одобрява или не. Народното събрание единствено има право да ги предаде и на държавенъ съдъ. Когато Народното събрание не гласува довѣрие на нѣкой министъръ, решението на въпроса остава на Короната; тя е арбитъръ. Въ такъвъ случай Короната има два пътя: или да приеме решението на Народното събрание и да премахне министра, или да остави министра и да разтури Народното събрание. Това е конституционното, и всѣко друго тълкуване е погрѣшно. Всѣко друго тълкуване води къмъ една илюзия, която би била катастрофална за известни моменти въ историческото развитие на българския народъ. Никой не може да стане и да възрази, че това не е конституционно или че това не може да бъде така. Нека и по този въпросъ да сме начисто.

Известно ви е сѣщо така, че българскиятъ народъ участвува чрезъ Народното събрание, което е секундеренъ органъ, въ управлението на страната. Премьерниятъ органъ, здравитъ, първичниятъ органъ остава народътъ; Народното събрание е вторичниятъ, посредническиятъ органъ. Това е сѣщо много важно да се изтъкне тукъ, и азъ мисля, че ще разберете между редоветѣ, какво точно искамъ да кажа.

Народното събрание, обаче, е единствениятъ носителъ, така или инакъ на народния суверенитетъ. То не е органъ, както сѣ обикновенитѣ държавни органи. Предъ него сѣ

отговорни in concreto, както и in persona, всички министри у насъ. Разбира се, за другите права на Народното събрание тукъ е излишно да ви говоря, освенъ за правото на екземпция, което остава ненарушимо при днешното положение на тълкуване на конституцията, съ огледъ на новия международенъ редъ. Всѣки народенъ представител у насъ може спокойно и свободно да изказва своето мнение, така както той намѣри за добре, защото въ други държави това право е вече ограничено.

Ясно е, г-да народни представители, че при това положение българската конституция остава отворени вратите за тълкуване на всички нѣща у насъ. Ясно е, че ние можемъ да нагласимъ сегашната конституция къмъ новия европейски поредѣкъ, безъ да има нужда отъ нейното промѣнение. Ясно е, че сѣщо имаме всички интересъ да издигнемъ водаческия принципъ, на който нашата конституция не прѣчи, за да можемъ да се наредимъ съ всички държави въ общия редъ. Нито принципътъ „La loi règne, mais il ne gouverne pas“, нито принципътъ „Le roi règne et gouverne“ се прокарва въ конституцията. Нашата конституция ни оставя правото, когато ние намѣримъ за добре, да приложимъ това или онова начало. Азъ мисля, че най-правилното е, ако направимъ всичко възможно за засилване прерогативите на Короната, която служи за арбитъръ. И вѣрвамъ, че ние правимъ много добре, ако въ общия духъ на днешния европейски поредѣкъ — а азъ вѣрвамъ и въ бъдещия свѣтовенъ поредѣкъ — засилимъ тѣзи прерогативи, което ще бѣде отъ обща полза за цѣлото български народъ. Нищо въ нашата конституция не може да прѣчи въ това отношение. Вие виждате, г-да народни представители, че днесъ и понятието за българския народъ е може би въ по-друга форма — имамъ случай да изтъкна по-рано това — отъ тая, която знаехме досега. Изоставямъ дефиницията на понятието народъ. Азъ искамъ да прибавя само едно съществено начало, което е необходимо днесъ за характеристиката на всѣки народъ. Това е кръвната принадлежност, която се вмѣква днесъ въ държавното определение на понятието „народъ“. Само отъ еднаква кръвъ хора могатъ да образуватъ единъ народъ. И заради това азъ бихъ разгледалъ мимоходомъ и въпроса за всички присъединени къмъ насъ земи.

Г-да народни представители! Заедно съ много отъ васъ и азъ имамъ частното да обиколя съ бюджетарната комисиия и Македония, и Бѣломорието, и Добруджа. Азъ мога да ви кажа, че навсѣкжде видѣхъ само единенъ български народъ. И азъ бихъ билъ категорично противъ това да правимъ каквито и да е разлики въ администрацията и въ имената на постовете, които се заематъ тамъ, даже въ най-малките поселения на всички тѣзи области. Навсѣкжде, особено въ Македония — да ви говоря ли за Рѣсенъ, за Охридъ, за Прилепъ и пр. — видѣхъ българи, които по нищо не отстъпватъ на насъ. По никой начинъ не бихъ гласувалъ каквито и да е различие въ режима за тѣзи наши братя и за българите отъ стара България. Ние всички дължимъ поклонъ, г-да народни представители, на македонската и добруджанска интелигенция, които бѣха изправни предъ сѣдлицата и крѣпото водиха епична борба за българското име. Тѣ сѣ приобщени, тѣ се чувствуватъ както въ България, и абсолютно никакви разлики не бива да се правятъ. (Ръкоплѣскания)

Вие виждате, г-да народни представители — тази констатация е много важна — какъ при сѣщата конституция се измѣня самиятъ Парламентъ. Днесъ Парламентътъ доби много по-голямъ авторитетъ, отколкото всѣки другъ пътъ. Какъвъ бѣше по-рано Парламентътъ, г-да народни представители? Министъръ внася единъ законопроектъ, всичките народни представители отъ болшинството защитаватъ законопроекта. Лошъ или добъръ, нѣмало е случай правителственъ депутатъ да критикува законопроекта на правителството, защото тогава го обвиняватъ въ предателство и го изключватъ. Опозицията пъкъ винаги критикува законопроекта на правителството, често пъти съ огледъ само на личността на министъра. Днесъ това е коренно преобразено, и, струва ми се, че Министерскиятъ съветъ днесъ трѣбва да разбере много отъ критиките на народните представители въ смисълъ, че ние депутатите отъ болшинството често пъти критикуваме законопроектите съ желанието да създадемъ по-добри закони, съ желанието да отговарятъ тѣ на нашите схващания, съ желанието да ги поправимъ, безъ да ни интересува специална личността на министъра. Въ нашето Народно събрание е имало законопроекти, по които оппозицията е била съгласна съ мнозинството, както, наприкладъ, е случалъ

съ законопроекта за военните сили, по отношение службата на депутатите, когато депутати отъ мнозинството не бѣха съгласни съ него и т. н. Днесъ се упражнява тукъ една критика по същество, която е отъ полза за цѣлото Народно събрание и за престижа му предъ българския народъ. По-рано това го нѣмаше. Днесъ нѣма онѣзи сцени, както въ партийно време. Защо? Защото много отъ борбите, които ние изживяваме, г-да, оставатъ въ комисиите или на друго мѣсто. Пленумътъ не става театъръ за това или за онова. Тукъ азъ лично, като депутатъ отъ болшинството, трѣбва да изкажа благодарностъ и къмъ самата оппозиция, която виждаме съ каква осторожностъ поставя въпросите въ комисиите, за да ги избѣгне тукъ, откъдето българскиятъ народъ може да се тревожи. Днесъ престижътъ на Парламента е издигнатъ много повече. И мене ми е чудно, ако нѣкога се отправя упрекъ отъ тукъ-тамъ: „А-ха, вие се водите всичките заедно, вие каточели подъ команда работите, у васъ каточели нѣма кой да говори по този или онзи законъ.“ Това не е вѣрно. Това е лъжа. Ние имаме хора, които могатъ да говорятъ по всички въпроси тукъ, но ние се ръководимъ — това го изтъквамъ съ гордостъ — отъ новото начало на новия европейски поредѣкъ, отъ началото за дисциплина. И азъ вѣрвамъ, че тая дисциплина ще я спазваме докрай, когато трѣбва. Г-да народни представители! Ние знаемъ кога и какъ да се каже известно нѣщо и ние го казваме тамъ, където трѣбва. Парламентътъ, обаче, трѣбва да бѣде здравъ, да бѣде олицетворение на това, което мисли народътъ. Въ Парламента българскиятъ народъ е намиралъ вѣра и успокоение, а не тревоги, смѣшни картини и разпривии съ цѣли часове. Ето защо и въ това отношение, г-да народни представители, азъ считамъ, че ние сме отишли много напредъ.

Г-да народни представители! Несъществуването или съществуването на политическите партии у насъ — искамъ да завърша съ тая глава — е толкова конституционно, колкото и противоконституционно. Нашата конституция съставлява отворени врати. Азъ не мога да кажа, че по нашата конституция сѣ забранени политическите партии, защото всѣжностъ държавнообразуващите сили, фундаментътъ на една държава, сѣ организирани въ обществени сили, а не трѣватъ и писана конституция. Организирани обществени сили сѣ форумътъ, въ който се изразяватъ обществените борби. Тамъ се проявява националната енергия.

Ето защо, г-да народни представители, опитвайки се да ви характеризирамъ днешната властъ, и какъ при днешната конституция може да се нагоди новиятъ общественъ поредѣкъ у насъ, ще си позволя тукъ, въ противоречие съ моя приятелъ г-нъ Пешевъ, да изтъкна мисълта, че днесъ въ България ние имаме нужда отъ организирани на една обществената сила, на една национална сила, или както искате я наречете. Не може нашата нация чѣтва енергия да стои така. Не може младите хора, не може българските граждани, отъ кѣдето и да сѣ, да стоятъ чѣкъ или тамъ. Всичко въ днешния моментъ, било отъ България, било отъ всичките нейни географски подѣления, трѣбва да сѣде събрано и кондензирано наедно. Нѣма, г-да народни представители, днесъ държава въ свѣта, въ Европа при новия поредѣкъ, на която правителствени и парламентарни устои да не сѣ здраво сгруппирани въ една здрава национална обществена сила. Нѣма такава държава. Така: въ Германия, и въ Италия, и въ Словакия, и въ Хърватско, и кѣдето щете. И ние българите не можемъ да правимъ изключение. И колкото по-рано схванемъ тази нужда, колкото по-рано застъпимъ това становище, толкова по-добре за насъ. Никога не е късно. Виждамъ мѣките трудове, но виждамъ и старанието, което се полага.

Вѣрно е, че се сложи едно начало съ „Бранникъ“ у насъ, вѣрно е, че се прави сѣщото и съ организиранието на професиите у насъ. Поздравявамъ всичките тѣзи начинания и имъ пожелавамъ по-нататъшенъ успѣхъ. Но тѣ, както всички го признаваме, сѣ, безспорно, недостатъчни. Ние трѣбва да създадемъ частъ по-скоро сгруппирането на националните сили въ една или друга форма. И мисля, че ставамъ изразителъ на схващането на голѣма частъ отъ г-да народните представители, когато искамъ и се надѣвамъ, частъ по-скоро правителството да ни сезира вече съ законопроекти, които все повече и повече ще вдѣлбочаватъ участието на българския народъ въ управлението. Трѣбва българинътъ да чувствава все повече, че взема участие въ ръководството на държавата. Това не е въпросъ на демокрация. Азъ ви казахъ, че народътъ управлява и у насъ сега, защото и ние сме избрани отъ него въ Парламента, като единъ секундеренъ органъ. Но, както казахъ, трѣбва и въ недемократическите държави да се подчер-

тава това участие на народа и да се спазва. То води към здраво управление, то убива апатията у този или онзи кръг, то дава самочувствието, с което всички граждани се ласкае във всяка държава, че той е непосредствена част от нея и че неговата дума минава.

Пречее, г-да — и с това искам да свърша тази част на моята реч — характерологията на днешната власт е във следните две насоки: стремеж към организиране на здрава и силна власт и стремеж към организиране на здрава обществена сила, от каквато ние имаме голъм интерес, под каквото и наименование, под каквато и да е форма. За мене е важно да се приеме принципът. След това пътят ще се намъри лесно.

Г-да народни представители! Една от основните проблеми на нашата вътрешна политика, каквото и да говорим, си остава въпросът за борбата с болшевизма във България. Аз не зная защо, но колкото пъти отивам в странство и колкото пъти говоря с някои политически лица, даже с някои техни министри, първият въпрос, който те ми задават е: какво е положението на болшевизма във България? Мене ми се струва, че отговорът не е толкова мъчителен, особено сега, когато наистина се взема мърки за борба с болшевизма у нас. Тези мърки са вътрешни и идват в един момент, когато победоносната германска армия разсипа не само военните, но и моралните устои на болшевизма. Но все пак и ние сме длъжни да внимаваме при атестирането на това движение, защото болшевизмът изобщо налага осторожност във всяко отношение. Ние не бива да си затваряме очите и днес още.

Това внимание ни се налага от външнополитическите и от вътрешнополитическите устои на болшевизма, върху които малко по-надолу ще се спра.

Позволете ми във 5-10 минути, г-да народни представители, да разгледам болшевизма от малко по-друго гледище.

На васъ ви е известно, че болшевишкото държавно учение отрича държавата. За него държавата е едно зло, едно неизбежно зло. То признава държавата дотолкова, доколкото именно това зло е необходимо за болшевиките в днешния момент. Идеалът на болшевизма, това е безкласовото и бездържавно общество. И болшевизмът се бори с всички същества за това. Болшевизмът се опитва, разбира се, за разлика от демократиите, от националсоциализма, от фашизма, да реализира своите идеи във бездържавното общество, когато всичките други мислят, че техните идеи могат да бъдат реализирани именно в рамките на една държава.

И ние вжидате, какъ Ленин, Сталин, под влиянието на Маркс и Енгелс, се стремят да издигнат класовата борба, революцията на пролетариата. Това е максимата на цялото болшевишко учение. И всъщност борбата на болшевизма не е насочена конкретно срещу някоя държава. Наопаки, тя е борба срещу всяка държава. Всяка държава е пръчка за болшевизма. Разбира се, въ своята тактика болшевизмът насочва борбата си главно към по-слабите държави, с които той мисли, че може да се справи. Между тези слаби държави някога болшевизмът считаше и България. Затова много от неговите усилия бяха насочени към нашата страна.

За постигане целият на болшевизма е необходима, както знаете, диктатурата на пролетариата. Научни и правови академици във цял свят намират най-слабата страна на болшевизма в това, че той се стреми не към забогатяване на народните маси, към който идеал всички добросъвестен човък се стреми, а към обединяването им. Той прави всичко съзнателно да ги обедини, за да може да създаде предпоставките за своя успех. Ето къде е парадоксът в цялото учение на болшевизма, ето къде е неговата слаба страна. Първото условие за успех на болшевизма е унищожението на така наречените граждански или буржоазни държави, от които болшевизмът няма голъм страх. Често ще видите какъ болшевиките се провикват: „Демокрацията е във опасност, спасете демокрацията“, защото няма по-добра почва за успех на болшевизма от самите демокрации. Болшевизмът винаги е защищавал демокрацията. И за мене няма нищо чудно, че сега болшевишка Русия е заедно с Америка и даже с плутократическа Англия, защото болшевишка Русия е виждала във това стъпалото за своя успех и бъдеще. Аз не зная кой друг да се е борил повече за демокрацията, отколкото болшевизмът. Вие знаете, че през декември 1936 г. Сталинъ обяви най-демократичната конституция във цял свят. Въ преамбулата на конституцията

на Сталинъ — конституцията на Съюза на съветските социалистически републики — във членове 125 до 127 се казва, че се гарантира свободата на печата, на словото, неприкосновеността на живота и т. н., и т. н. на всички съветски граждани.

Няма нужда да ви припомнявам за аферата Тухачевски, за убийството на известни руски генерали, за изчезването на болшевишки дипломати, за вмъштелство във вътрешния живот на други държави, за затварянето на границите на Русия, особено въ времето на Чичеринъ, за да разберете доколко тази демократическа конституция, най-демократичната във цял свят, се спазва. Достатъчно е, обаче, само да мога да ви убедя, че демокрацията е много пагубна и че тя е това, към което болшевизмът се стреми и което е негова предпоставка, за да се пазим от нея и да скъсаме веднажъ завинаги с нея.

Интересно е също така, че, въпреки съществуващото международно право, болшевизмът се стреми само към класитъ, а не към държавата. За болшевизма международен правен субект е не държавата, а класата. Той иска да се разпират класитъ помежду си. И при все това болшевишка Русия прави всичко възможно, за да вълзе във международния живот. И заради това се създава даже много нови доктрини, на които най-ярки представители са — няма да цитирам всичките тук, а само най-важните от тях — Коровинъ и Пашуранесъ. Въ техните трудове „Международно право и переходъ новое времени“ и „Энциклопедия государства и права“ се изтъкват тия основни мисли.

Нека ви кажа, обаче, парадоксалното. Тия професори, след като техните доктрини бяха възприети във Русия, а отречени от академичните във цял свят, станаха жертва на своите учения — единият след две години, а другият след три години и половина въ Съветска Русия.

Така че, г-да, основната линия въ руската външна политика, особено въ времето на Чичеринъ, казахъ, бйше затварянето на Русия сама въ себе си. Въ своите две ноти от юли 1924 г. руският комисаръ на външните работи Чичеринъ подиграваше Обществото на народитъ и не искаше Русия да вълзе въ него. Трбваше, обаче, отъ Обществото на народитъ да излъзатъ Италия и Германия, за да вълзе Русия и да стане единъ отъ главните му събллове.

Не само това, но да видите и другъ парадоксъ въ руската външна политика. Русия почва чисто буржоазна политика. Вие знаете за пактоманията, която бйше обхванала Съветска Русия. Тя сключи най-напредъ пактове съ Литва, Латвия и Естония за гарантиране свободата и за упазване независимостта на тия държави; сключи пактове и съ Авганистанъ, съ Персия, съ Франция, Югославия и т. н. — няма да ви ги изброявамъ.

Защо болшевиките направиха всичко това? Защото основната мисъл на руската политика си остава — и с това свършвамъ тоя отдълъ — тройното отношение между външна политика, Коминтернъ и международно право. Това е секретътъ на руската политика, г-да народни представители! Тукъ руситъ се опитватъ по единъ особенъ начинъ да маневриратъ въ обществения и политическия животъ на всички страна.

Вие знаете, че Коминтернътъ е съкратеното наименование на комунистическия интернационал. Коминтернътъ всъщностъ е една отделна организация отъ руската държава и се поддържа отъ руската доктрина, че той няма нищо общо съ руската държава. Въ него членуватъ комунистическите партии на цял свят, включително и българската, съ нейните външни и вътрешни органи. Най-важната, обаче, отъ всички комунистически партии, е руската, която играе ръководно мѣсто въ него.

Коминтернътъ има органи: президентъ и екзекутивна. Руската болшевишка партия пък е ръководителътъ на политбюро, което всъщностъ е по-важно отъ Коминтерна. То често пъти използва Коминтерна за пропагандиране идеалитъ и стремежитъ на руската комунистическа партия.

Най-интересно е, обаче, персоналната уния между лицата въ Съветска Русия. Сталинъ е председателъ на руската болшевишка партия. Той е председателъ и на президентума и на екзекутивата на Коминтерна. Сталинъ е същевременно, по силата на чл. 31 отъ руската конституция, и най-важниятъ органъ въ управлението на руската държава. Когато руската държава иска да се вмѣси въ живота на някоя друга държава, тя си служи съ Коминтерна. И после, когато искате да направите дипломатически въпросъ, или когато обвинявате руската държава, че е наредила една

църква да бъде хвърлена въ въздуха, да стане нѣкое убийство, да бъде отвлѣченъ единъ генералъ, на васъ ви отговарятъ отъ руското външно министерство: ние не знаемъ нищо подобно, това е работа на Коминтерна, ние нѣмаме нищо общо съ станалото.

Въ всѣки случай това обяснение е много наивно и то не може да излъже никого отъ насъ, нито досега е могло да излъже нѣкого. Нѣма по-тѣсна връзка въ международното право отъ тая между Коминтерна, руската болшевишка партия и руската държава. Тѣ сѣ едно и сѣщо нѣщо, тѣ вършатъ всичко общо.

Ние въ България бѣхме свидетели на атентата въ „Света Недѣля“, който, казватъ, че е дѣло на Коминтерна. Ние сме свидетели на редица саботажни, на пушане на парашутисти и на още други събития — на самоубийството на бившия руски пълномощенъ министъръ въ София и т. н. Азъ не зная тия събития отъ кого сѣ организирани. За мене, обаче, тѣ стоятъ скрити въ тройното отношение между Коминтерна, руската болшевишка партия и руската държава.

Отъ всичко това ние трѣбва да извлѣчемъ следнитѣ поуки, които за насъ, българитѣ, сѣ крайно необходими. Първо, болшевизмътъ разглежда демокрацитѣ като последенъ стадий преди своето господство. Като е така, не е никакво чудо, че, както казахъ, въ сегашната война болшевизмътъ е въ съюзъ съ демокрацитѣ, даже съ плутокрацитѣ. И колкото повече България се отдалечава отъ демокрацитѣ, толкова по-голямъ врагъ ще ни стане болшевизмътъ. Демокрацията е опасна за България. Тя е преходъ къмъ болшевизма и насърчение за него.

Вториятъ изводъ е: болшевизмътъ е интернационаленъ. Не си правете илюзии, че той се ръководи отъ каквито и да било специални славянофилски или човѣколюбиви чувства. България е за болшевизма толкова славянска страна, колкото бѣха славянски Полша и Чехия. Тия аргументи се повтарятъ често, всички ги знаете, но тѣ сѣ крайно очебисти и крайно характерни.

И трето: руската болшевишка държава се командва отъ Коминтерна. Той седи всѣщностъ начело на държавата и се вмѣсва въ вътрешния животъ на всички държави, включително и на България. Ето защо българската държавна властъ е била често излагана на болшевизма и затова тя трѣбва да се справи окончателно, радикално и на всѣка цена съ него, за да не се остави убеждението днесъ въ свѣтовния и въ европейския редъ, каточе тукъ болшевизмътъ все още малко или много може да вирѣе. На всѣка цена, окончателно справяне съ болшевизма въ България въ всичкитѣ му насоки и въ всички линии! (Ръкоплѣскация)

Като последица пъкъ отъ това, азъ мисля, че, международно-правно погледнато, на насъ даже въ скоро време се налага една основна преоценка на нашитѣ външно-политични отношения и съ самата болшевишка държава въ днешната ѝ форма.

Г-да народни представители! Ще се спра за 10 минути да кажа още нѣколко думи по нашата външна политика и съ това ще свърша.

Държавата, г-да народни представители, е единство, съвкупностъ отъ действия и се проявява въ своитѣ външни и вътрешни отношения. Външитѣ отношения се ръководятъ отъ външната политика или, както се казва, отъ висшата политика. Да се спори, г-да народни представители, съ старата доктрина, кое е по-важно — външната или вътрешна политика на една държава — е губене на време. Ако, обаче, зъншната политика е била изоставена по-дълго време, трѣбва на всѣка цена това нейно изоставяне да бъде компенсирано, защото това може да има много лоши и непоправими последици.

Две сѣ, обаче, основнитѣ начала, когато искаме да говоримъ и да различаваме външната и вътрешната политика. Тѣ сѣ, че въ вътрешната политика необходимо условие е тактиката, а въ външната политика — нека се изрази на воененъ езикъ — необходимото условие е пъкъ стратегията. И друго е важно да се знае, когато се говори за външна политика — то е, че външната политика се дѣли на реална, и отъ тамъ имаме реалполитици, и на идеална. Реалната политика е осъществяване възможноститѣ на момента, постигането максимално на това, което може да се постигне, а идеалната е винаги желанието на всѣки народъ да получи това или онова, тя е стремѣжътъ на всѣки народъ да бъде напълно задоволенъ въ всички отношения. Нека кажемъ, че днесъ въ живота се предпочитатъ реалполитичитѣ. Но нека изтъкнемъ, обаче, че единъ народъ безъ идеали е малко-много единъ народъ, на който истинска потенция липсва. Затова никога единъ народъ, особено като нашия, не бива да остава безъ идеали.

Българската външна политика е много ясна, г-да. Ние сме щастливи, че днесъ всички сме обединени и сме събрали около нея. Българската политика винаги се е ръководила — затова нѣма защо никой да се чуди какъ да я разбере — отъ най-простия идеалъ за насъ: обединението на всички българи. Нашата външна политика отъ времето на Царь Фердинандъ, специално отъ времето на Радославовъ, трѣгнала вече по единъ пътъ, отъ който, мисля, и днесъ не сме се отклонили, вече 27 години — пътътъ на трайно и вѣрно приятелство съ Германия.

Г-да народни представители! Когато се говори за Германия, нека никога не се забравя и нека винаги се изтъква, че българската външна политика ще се стреми все повече да задълбочава своитѣ отношения и да ги свързва съ Германия, отколкото обратното. Особено нуждитъ на днешното време, на днешния моментъ изискватъ това. Но независимо отъ това, г-да народни представители, обърнете за мигъ внимание върху историята на българския и германския народи. Вие ще видите, че никога въ историята българскиятъ и германскиятъ народи не сѣ идвали въ каквито и да било колизии. Тази мисль се изтъкна много хубаво навремето отъ германския министъръ на просвѣтата г-нъ Рустъ и отъ професоръ Кохъ; изтъкна се и въ хубавата речъ на финансовия министъръ на Германия графъ Шверинъ фонъ Крозинъ въ отговоръ на речта на нашия финансовъ министъръ; изтъкна се напоследъкъ, завчера преди два дена, и въ речта на пълномощния министъръ г-нъ Бекерле. Погледнете нашата история и вие ще видите единъ хубавъ паралелъ: когато въ България е имало величави епохи, такива е имало и въ Германия. Никога въ историята ние не сме имали противоречиви интереси. И днесъ имаме сѣщото положение. Нашата външна политика, г-да народни представители, на по-тѣсно сътрудничество съ Германия се задълбочи и стиге още по-напредъ, особено отъ европейската война насамъ. И следъ европейската война, г-да народни представители, България непрекъснато — нека това се знае отъ всички, отъ цѣлия свѣтъ — вървѣше и е вървѣла съ Германия въ всѣко отношение.

Нека да ви кажа, г-да народни представители, че въ единъ моментъ, когато всички политически мажѣ на свѣта и на Европа заобикаляха Берлинъ, или го отминаваха, българскиятъ министъръ председателъ, тогава г-нъ Никола Мушановъ, отиде въ Берлинъ. Това посещение за мене лично има голямо значение: то подчертава още отъ онези времена връзкитѣ, които сѣ съществували между двата народа. Ами да ви говоря ли следъ това за посещението на д-ръ Георги Кюсевановъ, за приема, който му бѣше оказанъ тамъ, за третирането на основнитѣ въпроси, за посещението следъ това на нашитѣ министри г-нъ Филовъ и г-нъ Поповъ и най-подире за личния досегъ между Царя и Фюрера? Нѣма по-красноречиво доказателство за общия пътъ на България и Германия въ това отношение, г-да народни представители! Нека сѣщо да кажемъ, че близостта между България и Германия е обоснована въ много отношения и преди всички лежи въ интереситѣ на нашия народъ.

Позволете ми за моментъ само да се отклоня и да ви кажа, че и да искаме, въпрѣки нашата най-добра воля, ние никога не можемъ да отидемъ съ Англия, защото Англия — азъ нѣма да се посвѣня да го кажа тукъ — е била винаги врагъ на България — и исторически, и политически.

Какво искате вие, г-да, отъ Англия, когато г-нъ Бътлеръ въ неговата декларация, още преди да влѣземъ въ Тройния пактъ, ви казва: „Най-многого, което ние можемъ да обещаемъ на България, ако не влѣзе въ Тройния пактъ, е да ѝ гарантираме сегашнитѣ граници“, т. е. старитѣ наши граници, когато даже още Добруджа не бѣхме си вземали. Следъ това г-нъ Идънъ ви казва: „Всичко, каквото България е загубила, ще трѣбва да го върне скѣпо на своитѣ съседи.“ Това сѣ официални декларации. Най-подире и г-нъ Чърчилъ съ свойствения му жаргонъ благоволѣ да нарече българския народъ „чакалъ“ за това, че е освободилъ своитѣ земи. Ето зи, г-да, английската политика, отразена въ думитѣ на най-виднитѣ, ръководещи днесъ Англия, лица. Въ всѣки случай ние сме щастливи, че съ България по реда на градацията се занимаватъ — защото по-рано не благоволяваха — и английскитѣ министри; по-рано за България говорѣха само подсекретаритѣ. Напоследъкъ, обаче, за българския народъ почна да говори и самиятъ английски премиеръ. Е, хубаво, нека отъ тукъ, отъ това мѣсто, кажемъ и на него спокойно и твърдо, че днесъ за днесъ България е почти обединена и че днесъ за днесъ, който посегне да измѣни границата на България, както и когато това се наложи, той ще срещне не само цѣлия български

народъ, но и единъ милионъ здраво организирани български шикове. (Ржкоплѣскания)

Какви сѣ отношенията ни, г-да народни представители, съ другитѣ държави, това най-добре се изтъква въ тронното слово и е излишно да го повтарямъ. Въ всѣки случай нека ми бѣде позволено само да стана изразител на голѣмата благодарностъ, която българскиятъ народъ храни специално къмъ италианския народъ и къмъ неговия водачъ Бенито Мусолини, както и къмъ неговия кралъ, който днесъ празнува рождения си день. Ние българитѣ, г-да народни представители, сме следили винаги съ най-живъ интересъ героичнитѣ усилия както на германския народъ, така и на италианския. И двата тѣзи народи допринесоха извънредно много за обединението, постигнато почти напълно, на българския народъ.

Ние всички сме свидетели — това най-хубаво ни подчерта г-нъ Калфовъ въ една отъ комиситѣ — на спонтаннитѣ чувства на италианския народъ, които той храни къмъ всѣки българинъ, чувства, проявени особено по поводъ посещения на г-нъ министър-председателя Филовъ и на г-нъ Поповъ въ Римъ. Не може и българскиятъ народъ да не отговори съ сжщитѣ топли чувства къмъ италианския народъ, не можемъ и ние отъ тукъ, отъ това мѣсто, още единъ пътъ на този величавъ народъ — заедно, разбира се, и на първо мѣсто, съ благодарностъ, която дължимъ на цѣлия германски народъ — да не му изкажемъ благодарността си.

Мене ме радва особено и развитието на отношенията ни съ Япония, съ тази далечна наша приятелка отъ Тройния пактъ, която сжщо е единъ отъ стражитѣ за миръ и за новъ поредѣкъ далечъ отъ насъ. Азъ бихъ пожелалъ, отношенията ни съ тази страна да се задълбочатъ колкото се може повече, защото съ Япония, особено голѣма България, ще има въ бъдеще много общи интереси.

Накрая, преди да завърша, г-да народни представители, искамъ да се спра само за две минути върху публичното мнение, върху общественото мнение, което все пакъ е доста свързано съ външната политика. Публичното мнение, г-да народни представители, е съвкупностъ отъ царуващитѣ индивидуални схващания въ единъ народъ, е изразъ на мислитѣ, на воплитѣ и желанията на една група отъ хора. Публичното мнение, разбира се, нѣма нищо общо и нѣма никаква връзка съ улицата или съ мнението на това или онова кафене. Модерната, днешната държава, г-да народни представители, е длъжна особено да държи смѣтка за публичното мнение. Ние сме длъжни днесъ, преди всичко, ясно и открито да организираме това публично мнение, да говоримъ чрезъ него и на него за задълженията на българския народъ. Азъ не мога да не призная, че българскиятъ народъ има права и че той си знае тѣзи права, но азъ бихъ желалъ и ние, народнитѣ представители, да говоримъ на нашия народъ за неговитѣ задължения, които не сѣ малко. Нека по-често повтаряме на нашия народъ задълженията, които има той, защото това е въ неговъ интересъ.

Г-да народни представители! Публичното мнение, което може да се формира и ръководи въ голѣма степенъ и отъ държавната властъ, има да изиграе голѣма роля. Модерната държава си служи най-удобно и най-смѣло съ това оръжие. Публичното мнение може да се отрази въ събрания, може да се отрази въ сказки, може да се отрази въ радио, въ манифестации и т. н. Обаче едно е сжществено, едно е важно — то е, прочее, принципътъ за цѣлата ни държавна администрация — че ние трѣбва при назначаването на всички органи, при назначаването на всички чиновници у насъ да се ръководимъ отъ известни максими. Първо — компететностъ на чиновника: никога недейте слага човѣкъ, който е подготвенъ за една държавна служба, на съвсемъ друга служба.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Извинете, г-нъ Шишковъ.

Г-да! Моля да се съгласите да продължи заседанието докато ораторътъ завърши речта си.

Кои то приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Продължете, г-нъ Шишковъ.

Д-ръ Петъръ Шишковъ: Никога недейте слага на държавна служба хора съ известно обществено минало или партийна принадлежностъ, която прѣчи за прокарването на известна доктрина. Подбирайте кадритѣ. Не позволявайте

даже, ако щете, женитби на висши и важни български чиновници съ чужденки. Внимавайте въ тѣзи по-дребни работи хубаво. Нека на известни недѣзи се обръща по-големо внимание. Въ това отношение, г-да народни представители, ни даватъ много красивъ примѣръ както Адолфъ Хитлеръ, така и Бенито Мусолини. Още въ „Mein Kampf“ Хитлеръ се занимава на едно мѣсто съ качеството на ръководнитѣ хора. Въ това отношение азъ бихъ изказалъ пожелание къмъ всички фактори у насъ, включително къмъ насъ, народнитѣ представители, които носимъ отговорностъ за известни назначения, да внимаваме много, защото прокарването на една политика е много деликатно нѣщо и ни се налага много голѣма осторожностъ. Конкретни случаи нѣма да ви казвамъ. Говоря по принципъ. Вѣрвамъ, обаче, че всички ме разбирате и се надѣвамъ, че тѣва пожелание ще бѣде изпълнявано постоянно въ всички браншове на нашата администрация и че въ него ще се вслуша и Министерскиятъ съветъ, доколкова доколкото това зависи отъ него. Ние имаме доказателства, че той се вслушва. Призовавамъ и всички васъ да помогнемъ въ това отношение тамъ, гдето трѣбва.

Г-да народни представители! Следъ всичко това азъ ще приключа съ следнитѣ думи. България е трѣгнала вече по своя пътъ. Никакви илюзии да не си правимъ повече. Жребиятъ е хвърленъ и никакво връщане за насъ нѣма. Който е казалъ, г-да народни представители, „а“, трѣбва въ много отношения да каже и „б“. Това е бъдещата задача на нашата външна и вътрешна политика. Всѣкакви други отклонения у насъ могатъ да ни допринесатъ само вреда. Ние трѣбва да подчертаемъ, че оставаме вѣрни на всички наши задължения, че оставаме вѣрни на всички наши приятели, които днесъ се биятъ по фронтоветѣ, че оставаме вѣрни на всички тѣзи държави, които сж наредени днесъ на единъ фронтъ: Германия, Италия, Унгария, Финландия, Румѣния, Хърватско, Словакия, Япония и т. н. Въ този върховенъ моментъ, г-да, за българския народъ — единъ моментъ, който азъ мога да сравня само съ епохитѣ на Симеонъ Велики и на Иванъ Асенъ II — нека всички българи отъ всѣкъде бждемъ единни, защото, прочете нашата история и ще видите, че като червена нишка минава това: само когато сме били единни, само тогава сме имали успѣхъ и напредѣкъ. Тази банална истина трѣбва да се вкорени у всѣкого. Нека всички обичаме нашия народъ!

Да ви кажа откровенно, азъ лично обичамъ своя народъ, както и вие го обичате, заедно съ неговитѣ качества и съ неговитѣ недостатѣци. Нашиятъ народъ е добъръ, нашиятъ народъ върви вѣрно по новия пътъ. Ние трѣбва само да го организираме по-здраво и по-добре. Този пътъ, г-да, по който вървимъ ние сега — вие добре ме разбирате какво искамъ да кажа — е единствениятъ правилень пътъ за България. Азъ съмъ оптимистъ по отношение бъдещото развитие, както на европейския континентъ, така и на всѣкъде другаде, и вѣрвамъ въ бъдещето на моето отечество. Азъ вѣрвамъ въ тази политика, която днесъ въ основнитѣ си черти се прокарва. Вие виждате какъ всички сме обединени по голѣмитѣ работи. По дребнитѣ работи може да се различаваме, това е естествено, ние помежду си можемъ, гдето се казва, и да се биемъ и ние сами ще се разберемъ, но по външната политика азъ не виждамъ никаква разлика. И затова азъ бихъ поискалъ тукъ и отъ оппозицията една много почтена декларация. Нека г-нѣ Мушановъ, г-нѣ Цанковъ и г-нѣ Стайновъ да кажатъ „да“ или „не“ направо и ясно, коректно, одобряватъ ли днешната наша външна политика или не. И да го кажатъ въ този моментъ. И тогава ще видите какъ цѣлиятъ български народъ, заедно съ насъ, ще застане на една линия.

Този е правилниятъ пътъ, г-да народни представители. Нека по този пътъ, ръководени мъдро отъ нашия Царъ, вървимъ и въ бъдеще за величието на нашия народъ. Напредъ, прочее, по този пътъ! (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Ще вдигнемъ заседанието.

Следващото заседание ще бѣде утре въ 15 ч., съ дневень редъ:

1. Първо четене на проектоотговора на тронното слово (Продължение на разискванията).

Кои то приематъ този дневень редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигаемъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 10 м.)

Подпредседателъ: **НИКОЛА ЗАХАРИЕВЪ**

Секретари: **АТАНАСЪ ЦВѢТКОВЪ**
ГЕОГИ МИХАЙЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**